

STANOVISKO GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

NIILO JÄÄSKINEN

prednesené 4. októbra 2010¹**I — Úvod**

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000², nazývaného „nariadenie Brusel IIa“.

2. Tento návrh bol predložený v rámci konania vedeného v Nemecku na návrh B. Purruckerovej proti G. Vallésovi Pérezovi, ktoré sa týka práva na zverenie ich detí – dvojčiat M. a S. Vallés Purrucker – do osobnej starostlivosti, pričom niektoré údaje o tomto konaní sú uvedené v bodoch 41 až 43 rozsudku vydaného 15. júla 2010 vo veci C-256/09³ (ďalej len „rozsudok Purrucker I“).

3. V uvedenom rozsudku Súdny dvor na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Bundesgerichtshof (Nemecko), rozhodol, že ustanovenia článku 21 a nasl. nariadenia č. 2201/2003, ktoré

sa týkajú uznania rozsudku vydaného v inom členskom štáte, sa nevzťahujú na predbežné opatrenia vo veciach práva na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti, na ktoré sa vzťahuje článok 20 tohto nariadenia.

4. Prejednávaná vec sa týka tých istých účastníkov konania a práva na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti, ale Amtsgericht Stuttgart (Nemecko) v tejto veci žiada, aby sa Súdny dvor vyjadril ku kritériám na určenie súdu, ktorý začal konať ako prvý, v zmysle článku 19 ods. 2 a 3 nariadenia č. 2201/2003. Toto posúdenie má rozhodujúci význam, keďže z neho vyplýva určitá hierarchia súdov, ktoré môžu mať právomoc, pričom súd, ktorý začal konať ako prvý, má prednosť pred súdom, ktorý začal konať ako druhý.

5. Vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátny súd uvádza, že účastníci konania vo veci samej sa nezhodujú v otázke, či nemecký súd, na ktorom podala B. Purrucker 21. septembra 2007 návrh na vydanie rozhodnutia vo veci samej o práve na zverenie jej syna M. do osobnej starostlivosti, je „súdom, ktorý začal konať ako druhý“

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243.

3 — Rozsudok Purrucker, Zb. s. I-7353.

v zmysle článku 19 nariadenia č. 2201/2003 vo vzťahu k španielskemu súdu, na ktorom G. Vallés Pérez podal 28. júna 2007 samostatný návrh na nariadenie predbežných opatrení vo veci práva na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti a na ktorom sa v januári 2008 malo začať konanie vo veci samej na návrh G. Vallésa Péreza.

II — Právny rámec

6. Táto vec svedčí o tom, že aj keď je právny režim prekážky začatej veci (litispencie) medzi súdmi rôznych členských štátov vymedzený článkom 19 nariadenia č. 2201/2003, toto nariadenie nestanovuje, na ktoré druhy konfliktov konaní sa tieto ustanovenia vzťahujú. Súdny dvor sa má, pokiaľ viem, po prvýkrát vyjadriť k pojmu „prekážka začatej veci“ v zmysle článku 19 ods. 2 uvedeného nariadenia v prípade podania návrhu na vydanie predbežných opatrení vo veci rodičovských práv a povinností a súčasného podania návrhu na rozhodnutie vo veci samej. Sporné je najmä to, ako sú samostatné pojmy obsiahnuté v uvedenom nariadení prepojené s vnútroštátnymi procesnými predpismi, ktoré rozlišujú rôzne druhy konaní týkajúcich sa vydania predbežných opatrení a rozhodnutia vo veci samej. Okrem toho sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora na vzájomný vzťah medzi ustanoveniami článku 19 nariadenia č. 2201/2003 a ustanoveniami článkov 20 a 21 tohto nariadenia.

7. Skôr, než nadobudlo účinnosť nariadenie č. 2201/2003⁴, Rada Európskej únie aktom z 28. mája 1998 na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii vypracovala dohovor týkajúci sa právomoci, uznávania a výkonu rozhodnutí v manželských veciach⁵ (ďalej len „Bruselský dohovor II“). Tento dohovor nikdy nevstúpil do platnosti. Keďže jeho znením sa inšpirovalo znenie nariadenia č. 2201/2003, dôvodová správa k tomuto dohovoru⁶ vypracovaná A. Borrásovou (ďalej len „správa Borrás“) bola použitá na objasnenie výkladu tohto nariadenia.

8. Nariadeniu č. 2201/2003 predchádzalo nariadenie Rady (ES) č. 1347/2000 z 29. mája 2000 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov⁷. Nariadenie č. 1347/2000 bolo zrušené nariadením č. 2201/2003, ktorého pôsobnosť je širšia.

4 — Pripomínam, že podrobný opis právnych nástrojov, ktoré predchádzali prijatiu nariadenia č. 2201/2003, je uvedený v bodoch 30 až 48 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston v už citovanej veci C-256/09, nazývanej „Purrucker I“.

5 — Ú. v. ES C 221, s. 1.

6 — Ú. v. ES C 221, 1998, s. 27.

7 — Ú. v. ES L 160, s. 19; Mim. vyd. 19/001, s. 209.

9. Odôvodnenia č. 12 a 16 nariadenia č. 2201/2003 stanovujú:

a povinností“. Odsek 2 tohto článku stanovuje, že uvedené záležitosti „sa môžu týkať najmä:

„(12) Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.

- a) opatrovníckeho práva a práva styku s dieťaťom;
- b) opatrovnictva, poručníctva alebo podobných inštitútov;
- c) určenia a úloh osôb alebo subjektov, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú;

...

- d) umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa;

(16) Toto nariadenie nemá brániť súdom členského štátu, aby v naliehavých prípadoch prijímali predbežné opatrenia, vrátane ochranných opatrení, ktoré sa týkajú osôb alebo majetku nachádzajúcich sa v danom štáte.“

- e) opatrení na ochranu dieťaťa týkajúcich sa správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa“.

11. Podľa článku 2 nariadenia č. 2201/2003 nazvaného „Vymedzenie pojmov“:

10. Článok 1 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 vymedzuje rozsah pôsobnosti tohto nariadenia vo veciach rodičovských práv a povinností tak, že toto nariadenie „sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na... nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv

„Na účely tohto nariadenia:

- 1. pojem „súd“ označuje všetky orgány v členských štátoch s právomocou vo veciach, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia podľa článku 1;

- ...
12. Článok 8 ods. 1 tohto nariadenia, ktorý sa týka „všeobecnej právomoci“ vo veciach rodičovských práv a povinností, stanovuje:
4. pojem ‚rozsudok‘ označuje... rozsudok týkajúci sa rodičovských práv a povinností vydaný súdom členského štátu bez ohľadu na to, ako sa rozsudok označuje, vrátane uznesenia, príkazu alebo rozhodnutia;
- „Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.“
- ...
13. Článok 9 ods. 1 uvedeného nariadenia upravuje „zachovanie právomoci pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa“ za týchto podmienok:
7. pojem ‚rodičovské práva a povinnosti‘ označuje všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky. Tento pojem zahŕňa opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom;
- „Keď sa dieťa oprávnené presťahuje z jedného členského štátu do iného členského štátu a nadobudne tam nový obvyklý pobyt, súdy členského štátu pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa si zachovávajú, ako výnimku z článku 8, právomoc počas trojmesačného obdobia po presťahovaní vo veci zmeny rozsudku o práve styku, ktorý bol vydaný v tomto členskom štáte predtým, ako sa dieťa presťahovalo, ak nositeľ práva styku na základe rozsudku o práve styku má naďalej svoj obvyklý pobyt v členskom štáte pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa.“
- ...
9. pojem ‚opatrovnícke právo [alebo právo na zverenie do osobnej starostlivosti – *neoficiálny preklad*]‘ zahŕňa práva a povinnosti súvisiace s osobnou starostlivosťou o dieťa, najmä právo určiť miesto pobytu dieťaťa;
14. Článok 10 tohto nariadenia, ktorý upravuje „právomoc v prípadoch únosu dieťaťa“, stanovuje, že „v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržovania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím
- ...“

neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte...“.

15. Článok 12 nariadenia č. 2201/2003 upravuje dohodu o právomoci, ktorá v prípade, ak strany prijali právomoc súdu, umožňuje podať návrh na súde členského štátu, v ktorom dieťa nemá obvyklý pobyt, buď preto, lebo daná otázka súvisí s prebiehajúcim konaním o zrušení manželstva, alebo preto, lebo dieťa má podstatnú väzbu k tomuto členskému štátu.

16. Článok 13 uvedeného nariadenia, ktorý sa týka „právomoci založenej na prítomnosti dieťaťa“, stanovuje:

„1. Ak nemožno určiť obvyklý pobyt dieťaťa a právomoc nemožno založiť podľa článku 12, právomoc majú sudy členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza.“

2. Odsek 1 sa vzťahuje aj na deti utečencov a deti, ktoré sa dostali do cudziny v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte.“

17. Článok 14 nariadenia č. 2201/2003 nazvaný „Zostatková právomoc“ stanovuje, že „ak žiadny súd členského štátu nemá právomoc podľa článkov 8 až 13, právomoc v každom členskom štáte sa určí podľa práva tohto štátu“.

18. Článok 15 uvedeného nariadenia stanovuje, že za určitých okolností možno urobiť výnimku z kritérií právomoci stanovených týmto nariadením, ak je súd členského štátu, ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci.

19. Článok 16 nariadenia č. 2201/2003 nazvaný „Začatie konania na súde“ stanovuje:

„1. Konanie na súde sa považuje za začaté:

a) momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde, za predpokladu, že navrhovateľ neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie písomnosti odporcovi;

alebo

b) ak sa pred jej podaním na súd musí písomnosť doručiť, momentom jej prevzatia orgánom povereným doručovaním za

predpokladu, že navrhovateľ neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil podanie písomnosti na súde.“

20. Článok 19 ods. 2 a 3 nariadenia č. 2201/2003, ktorý je nazvaný „Prekážka začatej veci a súvisiace konania“, stanovuje:

„2. Ak sa vedú konania týkajúce sa rodičovských práv a povinností k tomu istému dieťaťu a s rovnakým predmetom konania na súdoch rôznych členských štátov, súd, ktorý začal konať ako druhý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý.

3. Keď sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, súd, ktorý začal konať ako druhý, odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.

V takom prípade účastník, ktorý podal návrh súdu, ktorý začal konať ako druhý, môže podať svoj návrh na súd, ktorý začal konať ako prvý.“

21. Článok 20 tohto nariadenia, ktorý sa týka „predbežných opatrení vrátane ochranných opatrení“, stanovuje:

„1. V naliehavých prípadoch nebránia ustanovenia tohto nariadenia súdom členského štátu prijať predbežné opatrenia, vrátane ochranných opatrení, s ohľadom na osoby alebo majetok v tomto štáte, ktoré sú dostupné podľa práva tohto členského štátu, aj keby podľa tohto nariadenia mal právomoc rozhodovať vo veci samej súd iného členského štátu.

2. Platnosť opatrení uvedených v odseku 1 zanikne, len čo súd členského štátu, ktorý má právomoc podľa tohto nariadenia rozhodovať vo veci samej, prijal opatrenia, ktoré považoval za primerané.“

22. Podľa článku 21 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003:

„Rozsudok vydaný v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez osobitného konania.“

23. Článok 24 tohto nariadenia stanovuje:

„Právomoc súdu členského štátu pôvodu sa nesmie skúmať. Kritériá, na ktorých sa založila právomoc podľa článkov 3 až 14, sa nesmú skúmať z hľadiska rozporu s verejným poriadkom podľa článkov 22 písm. a) a 23 písm. a).“

III — Spor vo veci samej

A — Skutkový stav

24. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, z opisu skutkového stavu v už citovanom rozsudku Purruker I a zo spisu týkajúceho sa konania, ktorý vnútroštátny súd predložil Súdnemu dvoru, vyplýva, že v polovici roka 2005 sa B. Purruker, nemecká štátna príslušníčka, odsťahovala do Španielska ku G. Vallésovi Pérezovi, španielskemu štátnemu príslušníkovi, ktorý sa narodil v Nemecku. Z ich vzťahu sa 31. mája 2006 predčasne narodili dvojčatá – syn M. a dcéra S. G. Vallés Pérez uznal, že je ich otcom. Vzhľadom na to, že rodičia žili spolu, podľa španielskeho práva majú deti zverené do spoločnej starostlivosti. Deti sú nemeckými aj španielskymi štátnymi príslušníkmi.

25. Vzťahy medzi B. Purrukerovou a G. Vallésom Pérezom sa zhoršili. B. Purruker sa chcela vrátiť aj so svojimi deťmi do Nemecka, zatiaľ čo G. Vallés Pérez sa tomu najskôr bránil. Dňa 30. januára 2007 účastníci konania uzavreli v Španielsku dohodu vo forme notárskej zápisnice, ktorá mala byť schválená súdom na účely jej vykonateľnosti. Podľa tejto dohody sa B. Purruker mala spolu s deťmi presťahovať do Nemecka.⁸

26. Vzhľadom na zdravotné problémy dcéra S. nemohla byť v stanovený deň odchodu prepustená z nemocnice. B. Purruker preto 2. februára 2007 odišla do Nemecka so svojim synom M.

27. Medzi účastníkmi konania vo veci samej prebiehajú tri konania:

- predmetom prvého konania, začatého na návrh G. Vallésa Péreza v Španielsku, je nariadenie predbežných opatrení. Zdá sa, že za určitých podmienok by toto konanie mohlo byť považované za konanie vo veci samej, ktorého predmetom je priznanie práva na zverenie detí M. a S. do osobnej starostlivosti,
- predmetom druhého konania, začatého na návrh G. Vallésa Péreza v Nemecku, je nariadenie výkonu rozhodnutia Juzgado de Primera Instancia n° 4 de San Lorenzo

⁸ — Pozri ustanovenia 2 a 3 tejto dohody citované v bode 28 už citovaného rozsudku Purruker I.

de El Escorial (Španielsko) (ďalej len „Juzgado de Primera Instancia“), ktorým sa nariaďujú predbežné opatrenia; ide o konanie, v rámci ktorého bol vydaný už citovaný rozsudok *Purrucker I*, a

29. Rozhodnutím z 8. novembra 2007 Juzgado de Primera Instancia založil svoju právomoc⁹ a prijal naliehavé a predbežné opatrenia¹⁰, ktoré sa týkali aj práva na zverenie detí do osobnej starostlivosti. Uvedené rozhodnutie bolo opravené rozhodnutím z 28. novembra 2007, pričom bod 1 výroku bol zmenený tak, že zveruje deti otcovi do „osobnej starostlivosti“ a nie do „spoločnej starostlivosti“.

- predmetom tretieho konania, začatého na návrh B. Purruckerovej v Nemecku, je priznanie práva na zverenie týchto detí do osobnej starostlivosti; ide o konanie, v rámci ktorého bol podaný tento návrh na začatie prejudiciálneho konania.

B — *Tri prebiehajúce konania*

1. *Konanie vedené v Španielsku na návrh G. Vallésa Péreza, ktorým sa domáha nariadenia predbežných opatrení týkajúcich sa práva na zverenie do osobnej starostlivosti (a prípadne aj rozhodnutia vo veci samej)*

28. G. Vallés Pérez podal v júni 2007 na Juzgado de Primera Instancia návrh na nariadenie predbežných opatrení a najmä na priznanie práva na zverenie detí M. a S. do osobnej starostlivosti.

30. V uznesení z 28. októbra 2008 Juzgado de Primera Instancia zaujal stanovisko k otázke „súdu, ktorý začal konať ako prvý;“ v zmysle článku 19 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003. Poukázal na to, že o svojej právomoci rozhodol už v rozhodnutí z 8. novembra 2007, a pripomenul rôzne súvisiace skutkové okolnosti citované v tomto rozhodnutí. Uviedol, že 28. júna 2007 pripustil návrh na nariadenie predbežných opatrení týkajúcich sa práva na zverenie maloletých M. a S. do osobnej starostlivosti. Keďže nemecký súd začal konať až v septembri 2007 na návrh matky, Juzgado de Primera Instancia usúdil, že je „súdom, ktorý začal konať ako prvý;“ v zmysle článku 19 ods. 2 a 3 nariadenia č. 2201/2003 a vyhlásil, že má právomoc prejednať vec v súlade s článkom 16 ods. 1 uvedeného nariadenia.

9 — Pozri odôvodnenia tohto rozhodnutia citované v bode 36 už citovaného rozsudku *Purrucker I*.

10 — Pozri výňatky z tohto rozhodnutia citované v bode 37 už citovaného rozsudku *Purrucker I*.

31. Rozhodnutím z 21. januára 2010 Audiencia Provincial de Madrid, sección 24a (Španielsko), na základe odvolania B. Purruckerovej potvrdil uznesenie z 28. októbra 2008. Tento odvolací súd rozhodol, že na základe článku 16 nariadenia č. 2201/2003 bol prvým návrhom návrh na nariadenie predbežných opatrení podaný podľa španielskeho práva na Juzgado de Primera Instancia, ktorý bol podaný ešte pred podaním návrhu na nemecký súd. Audiencia Provincial de Madrid však uviedol, že aj v prípade, ak by sa článok 20 nariadenia č. 2201/2003, na ktorý sa odvolávala odvolateľka, vzťahoval na prejednávajúcu vec, nestanovoval by nijaké kritérium právomoci a týkal by sa iba prijatia ochranných opatrení v naliehavých prípadoch, zatiaľ čo právomoc, ktorá bola predmetom prejednávanej veci, bola určená podľa kritérií stanovených v článku 19 tohto nariadenia.

o nariadenie výkonu tohto rozhodnutia. V dôsledku toho Amtsgericht Stuttgart rozhodnutím zo 4. júla 2008 a Oberlandesgericht Stuttgart (Nemecko) rozhodnutím z 22. septembra 2008, vydaným na základe odvolania, rozhodli o vykonateľnosti rozhodnutia španielskeho súdu.

33. Na základe kasačnej sťažnosti, ktorú podala B. Purrucker, Bundesgerichtshof položil Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku. Súdny dvor v už citovanom rozsudku Purrucker I na túto otázku odpovedal tak, že ustanovenia článku 21 a nasl. nariadenia č. 2201/2003, ktoré sa týkajú uznávania rozsudkov vydaných v inom členskom štáte, sa nevzťahujú na predbežné opatrenia vo veci práva na zverenie do osobnej starostlivosti spadajúce pod článok 20 uvedeného nariadenia.

2. Konanie vedené v Nemecku na návrh G. Vallésa Péreza, ktorým sa domáha nariadenia výkonu rozhodnutia španielskeho súdu z 8. novembra 2007

32. Ide o konanie, ktoré viedlo k vydaniu už citovaného rozsudku Purrucker I. G. Vallés Pérez najskôr okrem iného požadoval vrátenie svojho syna M. a z obozretnosti podal návrh na vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia Juzgado de Primera Instancia z 8. novembra 2007. Následne žiadal prednostne

3. Konanie vedené v Nemecku na návrh B. Purruckerovej, ktorým sa domáha priznania práva na zverenie do osobnej starostlivosti

34. Dňa 21. septembra 2007, čiže pred vydaním uvedeného rozhodnutia Juzgado de Primera Instancia, sa B. Purrucker žalobou vo veci samej podanou na Amtsgericht Albstadt (okresný súd Albstadt, Nemecko) domáhala

priznania výlučnej starostlivosti o maloletých M. a S. Táto žaloba bola doručená žalovanému v konaní vo veci samej 22. februára 2008 doporučenou zásielkou s doručenkou. Žalovaný však už vedel o tejto žalobe skôr, rovnako ako španielsky súd.

35. Najmä z rozhodnutí Amtsgericht Albstadt z 25. septembra 2007 a 9. januára 2008 vyplýva, že podľa tohto súdu návrh B. Purruckerovej nemal nijakú šancu na úspech. Keďže rodičia neboli zosobášení a zjavne neexistovalo vyhlásenie o spoločnej starostlivosti o deti, pretože dohodu uzatvorenú vo forme notárskej zápisnice z 30. januára 2007 nebolo možné považovať za takéto vyhlásenie, B. Purrucker mala deti vo výlučnej starostlivosti, takže rozhodnutie o priznaní práva na zverenie do osobnej starostlivosti nebolo potrebné. Amtsgericht Albstadt okrem toho poukázal na konanie prebiehajúce v Španielsku.

36. Čiastočným rozhodnutím z 19. marca 2008 Amtsgericht Albstadt okrem iného odmietol návrh v rozsahu, v akom sa týkal maloletej S., pre nedostatok právomoci. Toto rozhodnutie potvrdil 5. mája 2008 Oberlandesgericht Stuttgart.

37. Ďalším rozhodnutím z 19. marca 2008 Amtsgericht Albstadt prerušil konanie vo veci práva na zverenie do osobnej starostlivosti podľa článku 16 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktorý bol podpísaný 25. októbra 1980 v rámci Haagskej konferencie o medzinárodnom práve súkromnom (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1980“)¹¹. V tomto konaní sa pokračovalo od 28. mája 2008 na návrh, ktorý podala B. Purrucker, pretože G. Vallés Pérez dovtedy nepodal návrh na nariadenie návratu dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru z roku 1980. Takýto návrh nebol podaný ani neskôr.

38. Na základe návrhu na výkon rozhodnutia z 8. novembra 2007, ktorý podal G. Vallés Pérez, bola vec týkajúca sa práva na zverenie do osobnej starostlivosti postúpená na Familiengericht (súd pre rodinnoprávne veci) Amtsgericht Stuttgart v súlade s článkom 13 zákona o vykonávaní a uplatňovaní určitých právnych nástrojov v oblasti medzinárodného rodinného práva (Gesetz zur Aus- und Durchführung bestimmter Rechtsinstrumente auf dem Gebiet des internationalen Familienrechts).

39. Dňa 16. júla 2008 podala B. Purrucker na Amtsgericht Stuttgart na základe článku 20 nariadenia č. 2201/2003 návrh na nariadenie

¹¹ — Všetky členské štáty Európskej únie sú zmluvnými stranami uvedeného dohovoru, ktorý nadobudol účinnosť 1. decembra 1983.

predbežného opatrenia, ktorým jej mala byť priznaná výlučná starostlivosť o jej syna M. alebo subsidiárne výlučné právo určovať jeho pobyt.

40. Zo spisu týkajúceho sa konania, ktorý predložil Súdnemu dvoru vnútroštátny súd, vyplýva, že nemecký súd sa viackrát bezúspešne snažil nadviazať kontakt so španielskym súdom, ktorý už vydal predbežné opatrenia v tejto veci, s cieľom zistiť, či sa v Španielsku vedie konanie vo veci samej.

41. Dňa 28. októbra 2008 Amtsgericht Stuttgart vydal rozhodnutie, v ktorom uviedol kroky, ktoré podnikol vo vzťahu k príslušnému španielskemu súdu, a skutočnosť, že Juzgado de Primera Instancia nereagoval. Vyzval účastníkov konania, aby oznámili a preukázali po prvé dátum podania návrhu na nariadenie predbežných opatrení, ktorý podal otec v Španielsku, po druhé doručenie rozhodnutia španielskeho súdu z 8. novembra 2007 a po tretie podanie návrhu vo veci samej, ktorý podal otec v Španielsku, a dátum doručenia tohto návrhu matke.

42. Dňa 28. októbra 2008 prijal tiež Juzgado de Primera Instancia rozhodnutie, ktorého obsah je opísaný v bode 30 tohto stanoviska.

43. Po tom, čo vyzval účastníkov konania, aby sa znovu vyjadрили, Amtsgericht Stuttgart vydal 8. decembra 2008 rozhodnutie, v ktorom poukazuje na uznesenie Juzgado de Primera Instancia z 28. októbra 2008 a na odvolanie, ktoré proti nemu podala B. Purruker. Uviedol, že sám nemôže rozhodnúť o tom, ktorý súd je „súdom, ktorý začal konať ako prvý“, keďže v prípade, ak by dva sudy odlišných členských štátov mohli prijať odporujúce si rozhodnutia, by bola ohrozená právna istota. Podľa tohto súdu mal o tejto otázke rozhodnúť súd, ktorý ako prvý založil svoju právomoc. V dôsledku toho Amtsgericht Stuttgart podľa článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 prerušil konanie až do právoplatnosti rozhodnutia Juzgado de Primera Instancia.

44. B. Purruker podala odvolanie proti rozhodnutiu Amtsgericht Stuttgart. Dňa 14. mája 2009 Oberlandesgericht Stuttgart toto rozhodnutie zrušil a vrátil vec Amtsgericht Stuttgart, aby o nej opätovne rozhodol. Oberlandesgericht Stuttgart sa domnieval, že každý súd je povinný sám preskúmať svoju právomoc a že článok 19 nariadenia č. 2201/2003 nepriznáva žiadnemu zo súdov, na ktorých boli začaté konania, výlučnú právomoc rozhodnúť, ktorý z nich začal konať ako prvý. Oberlandesgericht Stuttgart uviedol, že návrh týkajúci sa práva na zverenie do osobnej starostlivosti, ktorý podal G. Vallés Pérez v Španielsku v júni 2007, spadá do rámca konania týkajúceho sa nariadenia predbežných opatrení, zatiaľ čo

návrh týkajúci sa práva na zverenie do osobnej starostlivosti, ktorý podala B. Purucker v Nemecku 20. septembra 2007, je žalobou vo veci samej. Predmetom konania vo veci samej a konania týkajúceho sa nariadenia predbežných opatrení sú odlišné spory, resp. odlišné návrhy. V prípade potreby bolo potrebné uznať existenciu pozitívneho kompetenčného konfliktu medzi dvoma súdmi.

45. Uznesením z 8. júna 2009 Amtsgericht Stuttgart znovu požiadal účastníkov konania, aby mu oznámili, v akom štádiu sa nachádza konanie začaté v Španielsku, a vyzval ich, aby sa vyjadrili k možnosti predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa určenia súdu, ktorý začal konať ako prvý, v súlade s článkom 104b Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

46. Dňa 21. januára 2010 Audiencia Provincial de Madrid rozsudkom uvedeným v bode 31 tohto stanoviska rozhodol o odvolaní, ktoré podala B. Purucker. Toto rozhodnutie bolo oznámené Amtsgericht Stuttgart listom nemeckého advokáta G. Vallésa Péreza.

IV — Návrh na začatie prejudiciálneho konania

47. Rozhodnutím z 31. mája 2010 doručeným 16. júna 2010¹² Amtsgericht Stuttgart rozhodol o prerušení konania a položení týchto prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru:

„1. Je ustanovenie článku 19 ods. 2 nariadenia [č. 2201/2003] použiteľné v prípade, ak sa vo veci úpravy rodičovských práv na návrh jedného z účastníkov konania začalo konať na súde jedného členského štátu len o vydaní predbežného opatrenia a na súde iného členského štátu, na ktorom druhý účastník konania neskôr podal návrh na rozhodnutie vo veci samej s rovnakým predmetom konania, konať vo veci samej?

2. Použije sa toto ustanovenie aj vtedy, ak rozhodnutie vydané v samostatnom konaní o predbežnom opatrení v jednom členskom štáte nemožno v zmysle článku 21 nariadenia č. 2201/2003 uznať v druhom členskom štáte?

¹² — Teda pred vyhlásením už citovaného rozsudku vo veci Purucker I, ale po prednesení návrhov generálnej advokátky Sharpston v tejto veci z 20. mája 2010.

3. Je začatie konania, ktoré sa začalo na súde členského štátu vo veci samostatného predbežného opatrenia, rovnocenné s konaním, ktoré sa začalo vo veci samej v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, ak podľa vnútroštátneho procesného práva tohto členského štátu musí byť na zabránenie negatívnym procesnoprávnym následkom následne – v priebehu určitej lehoty – podaný návrh na začatie konania vo veci samej?“

navrhovateľ neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie písomnosti odporcovi.

48. Na podporu svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátny súd uvádza, že podľa jeho názoru neexistujú dôvodné pochybnosti o tom, že syn účastníkov konania M. mal k 21. septembru 2007, keď B. Purruker podala návrh na jeho zverenie do jej osobnej starostlivosti, obvyklý pobyt v Nemecku.

51. Tento súd uvádza, že žaloba z 20. septembra 2007 bola podaná 21. septembra 2007, ale odporcovi bola doručená až 22. februára 2008, a to z dôvodov, za ktoré B. Purruker nezodpovedá, súvisiacich s napadnutím medzinárodnej právomoci tohto súdu prijať opatrenia vo veci práva na zverenie dcéry účastníkov konania S. žijúcej v Španielsku do osobnej starostlivosti v rámci postupu právnej pomoci medzi súdmi.

49. Podľa tohto súdu Juzgado de Primera Instancia nemal nepretržitú právomoc na základe článku 10 nariadenia č. 2201/2003 z dôvodu predchádzajúceho spoločného obvyklého pobytu členov rodiny v Španielsku až do 21. septembra 2007, keďže nebolo pravdepodobné ani preukázané, že premiestnenie syna účastníkov konania navrhovateľkou zo Španielska do Nemecka bolo neoprávnené.

50. Amtsgericht Stuttgart pripomína, že podľa článku 16 nariadenia č. 2201/2003 sa konanie na súde považuje za začaté momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, na súde, za predpokladu, že

52. Amtsgericht Stuttgart uvádza, že článok 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 stanovuje, že súd členského štátu, ktorý začal konať vo veci rodičovských práv a povinností k dieťaťu ako prvý, má vo vzťahu k súdu, ktorý začal konať v tej istej veci ako druhý, prednostnú právomoc. Tento súd zastáva názor, že predmet sporu, v rámci ktorého bol podaný návrh na nariadenie predbežných opatrení v júni 2007 na španielskom súde, je totožný s predmetom sporu, v rámci ktorého bola podaná žaloba vo veci samej na nemeckom súde v septembri 2007. Predmetom oboch konaní je totiž návrh na vydanie súdnych opatrení vo veci rodičovských práv a povinností k tomu istému dieťaťu. V oboch konaniach sú účastníci konania totožní a každý z nich sa v oboch

konaniach domáha priznania výlučnej osobnej starostlivosti.

č. 2201/2003 nielen od januára 2008, ale už od 28. júna 2007.

53. Vnútroštátny súd uvádza, že časová prednosť konania sa posudzuje podľa článku 16 nariadenia č. 2201/2003. Poukazuje však na to, že vzhľadom na skutočnosť, že znenie tohto ustanovenia nerozlišuje medzi konaním vo veci samej a konaním, ktorého predmetom je nariadenie predbežných opatrení, táto situácia pripúšťa rôzne právne názory týkajúce sa rozsahu pôsobnosti článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003.

54. Podľa vnútroštátneho súdu z právneho názoru, ktorý si osvojili Juzgado de Primera Instancia a Audiencia Provincial de Madrid, vyplýva, že španielsky súd sa považuje za súd, na ktorom sa začalo konanie v zmysle článku 16 a článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, momentom podania návrhu na nariadenie predbežných opatrení. Konanie o nariadení predbežných opatrení spolu s neskôr začatým konaním vo veci samej predstavuje jeden procesný celok. Uznesenie, ktorým bolo nariadené predbežné opatrenie, *ipso iure* stráca účinnosť, ak sa do 30 dní od jeho doručenia nepodá návrh vo veci samej.

55. Podľa tejto teórie konanie týkajúce sa práva na zverenie syna účastníkov konania M. do osobnej starostlivosti trvá na španielskom súde v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia

56. Podľa veľkej časti nemeckej doktríny a podľa uznesenia Oberlandesgerichtu Stuttgart zo 14. mája 2009 sa však článok 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 netýka vzťahu medzi konaním vo veci samej a konaním o vydanie predbežného opatrenia, keďže tieto konania majú odlišný predmet, aj keď predbežné opatrenie týkajúce sa priznania práva na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti má rovnaké účinky ako rozhodnutie o priznaní práva na zverenie do osobnej starostlivosti vo veci samej. Tento výklad okrem iného odôvodňuje skutočnosť, že článok 21 a nasl. nariadenia č. 2201/2003 sa nevzťahuje na predbežné opatrenia v zmysle článku 20 uvedeného nariadenia.

57. Amtsgericht Stuttgart dodáva, že skutočnosť, že Audiencia Provincial de Madrid s právoplatnosťou od 21. januára 2010 potvrdil medzinárodnú právomoc Juzgado de Primera Instancia, a skutočnosť, že tento súd je súdom, ktorý začal konať ako prvý, nemôže slúžiť ako základ pre konštatovanie uvedené v článku 19 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003, že „sa potvrdila právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý“. Toto rozhodnutie nie je záväzné pre nemecký súd, keďže nariadenie č. 2201/2003 nestanovuje takéto záväzné účinky. V opačnom prípade by to podporovalo „konkurenciu“ medzi súdmi, pokiaľ ide o prednostnú právomoc, ktorej výsledok by závisel od náhodných okolností a osobitostí

vnútroštátneho procesného práva. Toto rozhodnutie nemožno uznať v zmysle článku 21 nariadenia č. 2201/2003, keďže nepredstavuje rozhodnutie vo veci samej týkajúce sa rodičovských práv a povinností, ale iba rozhodnutie upravujúce procesné otázky.

tento návrh prejednaný v skrátrenom konaní podľa článku 104b rokovacieho poriadku. Listom z 1. júla 2010 Amtsgericht Stuttgart svoju žiadosť spresnil s tým, že táto sa týkala uplatnenia nie článku 104b rokovacieho poriadku, ale článku 104a rokovacieho poriadku.

58. Podľa vnútroštátneho súdu zákaz skúmania právomoci súdu členského štátu pôvodu podľa článku 24 nariadenia č. 2201/2003 platí, iba ak bolo vydané rozhodnutie vo veci samej. Táto zásada vyplýva z toho, že toto ustanovenie je uvedené v kapitole III oddiele 1 nariadenia č. 2201/2003, ktorý sa týka uznávania rozsudkov. Španielsky súd však ešte nevydal rozhodnutie vo veci samej.

61. Uznesením z 15. júla 2010 predseda Súdneho dvora vyhovel žiadosti o prejednanie návrhu v skrátrenom konaní.

59. Okrem toho prípadné uznanie predbežného opatrenia vo veci práva na zverenie do osobnej starostlivosti, ktoré vydal Juzgado de Primera Instancia 8. novembra 2007, podľa článku 21 nariadenia č. 2201/2003 nemožno jednoducho rozšíriť na neskoršie rozhodnutie vo veci samej.

62. V rámci prejednávanej veci predložila B. Purruker, nemecká, česká, španielska a francúzska vláda a Európska komisia ústne aj písomné pripomienky. Vláda Spojeného kráľovstva predložila iba písomné pripomienky.

V — Konanie pred Súdny dvorom

60. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania Amtsgericht Stuttgart žiadala, aby bol

63. V prvom prípade, ktorý uviedol vnútroštátny súd, v ktorom dochádza ku konkurencii medzi prvým konaním o nariadenie predbežných opatrení a druhým konaním vo veci samej týkajúcim sa toho istého dieťaťa, sa vedľajší účastníci konania všeobecne zhodujú v tom, že predbežné opatrenia navrhnuté na základe článku 20 nariadenia č. 2201/2003 nemôžu viesť k prekážke začatej veci podľa článku 19 nariadenia č. 2201/2003.

64. Pokiaľ ide o opatrenia prijaté príslušným súdom mimo pôsobnosti uvedeného článku 20, podľa môjho názoru existujú dva protichodné názory. Na jednej strane navrhovateľka vo veci samej, Spolková republika Nemecko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska a Komisia zastávajú názor, že v uvedenom prípade nemôže existovať prekážka začatej veci, keďže návrh na nariadenie predbežných opatrení a návrh na rozhodnutie vo veci samej sledujú odlišný cieľ, aj keď oba tieto návrhy môžu mať rovnaký hmotnoprávny predmet, akým je priznanie práva na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti. Na druhej strane Česká republika, Španielske kráľovstvo a Francúzska republika zastávajú názor, že nariadenie č. 2201/2003 nerozlišuje procesnú povahu návrhu, a preto konanie o nariadenie predbežných opatrení môže predstavovať prekážku začatej veci rovnako ako konanie vo veci samej.

VI — Analýza

A — Úvodné poznámky

1. O vzťahu medzi prekážkou rozhodnutej veci a prekážkou začatej veci

65. Podľa môjho názoru treba v prvom rade objasniť vzťah medzi niektorými kľúčovými

prvkami relevantnými pre odpoveď Súdneho dvora na prejudiciálne otázky.

66. Základným cieľom ustanovení týkajúcich sa prekážky začatej veci je zabrániť vydaniu rozhodnutí, ktoré si odporujú alebo sú z hľadiska svojich účinkov dokonca nezlučiteľné,¹³ súdmi viacerých členských štátov.¹⁴ Z toho vyplýva úzka súvislosť medzi pojmami prekážka začatej veci (*litispendencia*) a prekážka rozhodnutej veci (*res iudicata*).¹⁵

67. V rámci vzťahov medzi rôznymi právnymi poriadkami medzinárodná litispendencia vyplývajúca z konania prebiehajúceho mimo územia daného členského štátu, ako aj prekážka rozhodnutej veci vyplývajúca z rozhodnutia vydaného cudzím súdom súvisia s otázkou uznávania rozsudkov. Vzhľadom

13 — Pozri analogicky v súvislosti s pojmom „nezlučiteľnosť“ v zmysle článku 27 ods. 3 Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968 návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Léger vo veci *Italian Leather* (rozsudok zo 6. júna 2002, C-80/00, Zb. s. I-4995), v ktorých zdôraznil, že ak „sa dôvody na nariadenie predbežného opatrenia stanovené vnútroštátnymi právnymi predpismi odlišujú, no rozhodnutia vydané na základe týchto procesných podmienok nemajú navzájom nezlučiteľné účinky, nemožno považovať cudzie rozhodnutie za nezlučiteľné s rozhodnutím vydaným v dožiadanom štáte“. K funkčnému prepojeniu medzi uvedeným článkom a článkom 21 tohto dohovoru, ktorý sa týka prekážky začatej veci, pozri rozsudky z 19. mája 1998, *Drouot assurances* (C-351/96, Zb. s. I-3075, bod 16), a z 9. decembra 2003, *Gasser* (C-116/02, Zb. s. I-14693, bod 41).

14 — Zjednotenie kritérií právomoci nevylučuje možnosť účastníkov konania s protichodnými záujmami podať návrhy na súdoch odlišných členských štátov.

15 — Ako uviedla generálna advokátka Kokott, prekážka rozhodnutej veci má tiež zabrániť koexistencii odporujúcich si rozhodnutí [bod 37 a nasl. návrhov, ktoré predniesla vo veci *Komisia/Luxembursko* (rozsudok z 29. júna 2010, C-526/08, Zb. s. I-6151)].

na to, že cudzie rozhodnutie môže predstavovať prekážku rozhodnutej veci v rámci určitého právneho poriadku iba v prípade jeho uznania v tomto právnom poriadku, konanie začaté v cudzine môže predstavovať prekážku začatej veci, iba ak môže viesť k vydaniu rozhodnutia, ktoré možno uznať v právnom poriadku súdu, ktorý začal konať ako druhý.¹⁶

rozhodnúť spor týkajúci sa predmetného právneho vzťahu. To znamená, že právoplatné rozhodnutie treba považovať za záväzné pre ostatné správne alebo súdne konania.

68. Súvislosť medzi prekážkou začatej veci a prekážkou rozhodnutej veci vyplýva aj z toho, že rozhodnutie, ktoré je právoplatné, pokiaľ ide o spor, v ktorom bolo vydané, bráni tomu, aby sa o tej istej veci rozhodovalo znova v inom konaní buď medzi rovnakými účastníkmi konania, alebo vo všeobecnosti.¹⁷ Tento účinok, ktorý predstavuje negatívny aspekt prekážky rozhodnutej veci, súvisí so zásadou *ne bis in idem*, ktorá je všeobecne uznávanou právnou zásadou.

70. Negatívny a pozitívny aspekt právoplatnosti rozhodnutia treba skúmať tak zo subjektívneho, ako aj z objektívneho hľadiska. Subjektívny účinok rozhodnutia sa môže obmedzovať iba na vzťah medzi účastníkmi konania. To sa týka najmä rozsudkov v občianskoprávných veciach, ktoré majú len deklaratórnu povahu, keďže iba potvrdzujú už existujúce práva a povinnosti účastníkov konania na základe právneho vzťahu medzi nimi a upravujú ich dôsledky. Naopak rozsudky konštitutívnej povahy môžu mať širšiu subjektívnu pôsobnosť, keďže zakladajú nové právne vzťahy alebo menia už existujúce právne vzťahy.

69. Pozitívny aspekt prekážky rozhodnutej veci zasa vyplýva zo základnej úlohy súdov, ktorá spočíva v rozhodovaní sporov medzi účastníkmi konania s cieľom autoritatívne

71. Rozhodnutia týkajúce sa rodičovských práv a povinností majú spravidla konštitutívnu povahu, keďže priznávajú alebo menia s nimi súvisiace práva. Z toho vyplýva, že tieto rozhodnutia môžu predstavovať prekážku rozhodnutej veci *extra partes* a nielen medzi účastníkmi konania. Napríklad rozhodnutie, ktorým sa priznáva právo matky na zverenie dieťaťa do jej osobnej starostlivosti, je záväzné

16 — Bolo by totiž nelogické, ak by súd prerušil konanie do rozhodnutia cudzieho súdu, ktoré by následne nebolo uznané vo vnútroštátnom právnom poriadku. Inak by bola žalobcoví odopretá spravodlivosť, keďže by nemohol dosiahnuť vydanie exekučného titulu na území daného členského štátu.

17 — Prekážku rozhodnutej veci (materiálnu právoplatnosť) si nemožno zamieňať s (formálnou) právoplatnosťou, ktorá znamená, že proti rozsudku nebolo možné alebo už nie je možné podať odvolanie.

pre správne a súdne orgány, pokiaľ ide o právne zastupovanie dieťaťa.

72. Rozhodnutia vydané v tejto oblasti však spravidla nemajú negatívny účinok prekážky rozhodnutej veci. Inak povedané, priznanie alebo podmienky výkonu rodičovských práv a povinností môže spravidla preskúmať súd príslušný na nové konanie bez toho, aby tomu mohlo zabrániť právoplatné rozhodnutie. Ako uviedla generálna advokátka Sharpston v už citovanej veci *Purrucker I*¹⁸, rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach môžu byť „nemenné“ iba do určitej miery. Záujem dieťaťa, ktorý je v tejto oblasti rozhodujúci, si vyžaduje, aby rozhodnutia týkajúce sa rodičovských práv a povinností bolo možné v prípade potreby zmeniť.

73. Prekážka začatej veci je odôvodnená pozitívnym účinkom právoplatnosti rozhodnutia, ktoré vydá súd, ktorý začal konať ako prvý. Pokiaľ by toto rozhodnutie bolo možné uznať v právnom poriadku súdu, ktorý začal konať ako druhý, bránilo by vydaniu opačného či dokonca nezlučiteľného rozhodnutia tohto súdu, ak by nerozhodol skôr ako súd, ktorý začal konať ako prvý. Naopak v prípade, ak by súd, ktorý začal konať ako druhý, rozhodol skôr ako súd, ktorý začal konať ako

prvý, povinnosť uznať rozhodnutie vydané súdom, ktorý začal konať ako prvý, by nemala význam. V súlade so všeobecnou zásadou *perpetuatio fori* zásada prekážky začatej veci, podľa ktorej má časovú prednosť súd, ktorý začal konať ako prvý, je riešením, ktoré najviac zodpovedá zásade prekážky rozhodnutej veci súvisiacej s cudzími rozhodnutiami, ktoré možno uznať. Toto riešenie zohľadňuje skutočnosť, že procesné účinky vyplývajúce zo začatia súdneho konania nastávajú okamihom začatia konania a trvajú až do konca tohto súdneho konania.

74. Rovnako ako prekážka rozhodnutej veci, aj prekážka začatej veci sa musí skúmať tak zo subjektívneho, ako aj z objektívneho hľadiska. Napriek terminologickým rozdielom medzi jazykovými verziami nariadenia č. 2201/2003 podľa môjho názoru zo znenia článku 19 ods. 2 tohto nariadenia vyplýva, že prekážka začatej veci existuje v prípade, ak dve konania spája súčasne:

18 — Pozri body 119 a 121 návrhov, ktoré generálna advokátka predniesla vo veci C-256/09.

— subjektívna totožnosť (rovnaké dieťa) a

- objektívna totožnosť („rovnaký predmet a rovnaký dôvod“).¹⁹

75. Pokiaľ ide o jej subjektívny aspekt, prekážka začatej veci, rovnako ako prekážka rozhodnutej veci, sa spravidla vzťahuje iba na konania medzi tými istými účastníkmi konania. Na rozdiel od viacerých ďalších ustanovení, s ktorými ho možno účelne porovnať,²⁰ znenie článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 nevyžaduje, aby boli v konaniach týkajúcich sa rodičovských práv a povinností účastníci konania totožní, ale vyžaduje iba, aby sa tieto konania týkali toho istého dieťaťa. Vzhľadom na to, čo som uviedol k rozšíreným účinkom právoplatnosti konštitutívnych rozhodnutí, ku ktorým spravidla patria aj rozhodnutia vydané vo veci rodičovských práv a povinností, to považujem za celkom logické.

19 — Tento výraz je v jednotlivých verziách vyjadrený odlišne: „desselben Anspruchs“ v nemčine, „the same cause of action“ v angličtine, „samaa asiaa“ vo fínčine a „samma sak“ vo švédčine. Podľa judikatúry (pozri rozsudky z 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik, 144/86, Zb. s. 4861, bod 14, a zo 6. decembra 1994, Tatry, C-406/92, Zb. s. I-5439, bod 38) je objektívny rozsah vymedzený dvoma odlišnými faktormi, a to predmetom a dôvodom konania. Preto treba vychádzať z jazykových verzií, ktoré rozlišujú tieto dva pojmy.

20 — Porovnaj v oblasti občianskych a obchodných vecí článok 21 Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968 a článok 27 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mím. vyd. 19/04, s. 42); v oblasti manželských vecí a rodičovských práv a povinností článok 11 ods. 1 nariadenia č. 1347/2000 a v oblasti manželských vecí článok 19 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003. Pokiaľ ide o nariadenie č. 1347/2000, pozri najmä s. 17 návrhu Komisie, na základe ktorého bolo toto nariadenie prijaté [dokument KOM(1999) 220 v konečnom znení], ktorý poukazuje na rozdiel medzi odsekmi 1 a 2 článku 11 tohto nariadenia, ktorý vyplýva aj zo znenia odsekov 1 a 2 článku 19 nariadenia č. 2201/2003. Tento dokument okrem toho uvádza, že pojem prekážka začatej veci je v práve členských štátov vymedzený pomerne široko, pričom niektoré právne poriadky nerozlišujú medzi „predmetom“ a „dôvodom“, čo vyplýva aj z citovanej správy Borrás (bod 52).

Rozhodnutie vydané v konaní medzi rodičmi dieťaťa na súde členského štátu A, ktorým sa otcovi priznáva právo na zverenie dieťaťa do jeho osobnej starostlivosti, by bolo nezlučiteľné s rozhodnutím súdu členského štátu B, ktorým sa priznáva právo na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti jeho starej mame z matkinej strany, vydaným v konaní medzi ňou a rodičmi dieťaťa. Vzhľadom na to, že článok 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, pokiaľ ide o subjektívny prvok prekážky začatej veci v tejto oblasti, zjavne vyžaduje iba to, aby sa konania týkali toho istého dieťaťa, zastávam názor, že na tieto dve súbežné konania sa vzťahuje pravidlo vymedzené uvedeným článkom.

76. Pokiaľ ide o prvok objektívnej totožnosti, rozsah prekážky začatej veci treba vymedziť na základe rovnakých kritérií ako objektívny rozsah prekážky rozhodnutej veci, čiže so zreteľom na potrebu zabrániť odporujúcim si rozhodnutiam.

77. V oblasti rodičovských práv a povinností by mala byť rozhodujúcim kritériom materiálna vykonateľnosť rozhodnutia. Ak rozhodnutia, ktoré môžu byť vydané v konaniach vedených na rôznych súdoch, nemôžu účastníci konania zároveň plniť alebo dosiahnuť ich nútený výkon, existuje objektívna totožnosť medzi týmito dvoma konaniami, a teda aj prekážka začatej veci.

78. Preukázaná prekážka začatej veci musí v zásade viesť k tomu, že súd vyhlási žalobu za neprípustnú alebo preruší konanie, a to z úradnej moci. Súd však nemôže mať povinnosť sám zistiť, či vo veci, o ktorej rozhoduje, prebieha iné konanie, prípadne či bolo v tejto veci vydané iné rozhodnutie. Riadnym spôsobom uplatnenia prekážky začatej veci alebo prekážky rozhodnutej veci je vznesenie námietky neprípustnosti odporcom. Pri skúmaní takejto námietky musí súd nevyhnutne posúdiť právomoc oboch dotknutých súdov. Musí prinajmenšom na úvod zistiť, či existuje potenciálny dôvod právomoci, na základe ktorého by súd, ktorý začal konať ako prvý, mohol vydať rozhodnutie, ktoré možno uznať. Najjednoduchšia metóda takého skúmania spočíva v porovnaní návrhov na začatie konania alebo iných dokumentov týkajúcich sa oboch prebiehajúcich konaní. Súd si tiež môže od účastníkov konania vyžiadať všetky potrebné informácie alebo sa obrátiť na dotknutý zahraničný súd, a to buď priamo, alebo prostredníctvom ústredného orgánu členského štátu, v ktorom má tento súd sídlo.

s otázkou konfliktov konaní alebo rozsudkov, a to chronologicky.

80. Po prvé námietku medzinárodnej litiscencie možno vzniesť, ak nastane konflikt medzi viacerými konaniami vedenými na súdoch rôznych členských štátov. V prejednávanej veci ide o tento prípad, keďže vnútroštátny súd má rozhodnúť, či v čase začatia konania na nemeckom súde už prebiehalo konanie na súde iného členského štátu, konkrétne na španielskom Juzgado de Primera Instancia. Zdôrazňujem, že prekážka začatej veci pomíňa, ak sa skončí jedno z konaní, a to bez ohľadu na dôvod jeho skončenia. Táto situácia môže totiž nastať nielen v prípade, ak jeden z dvoch „konkurenčných“ súdov rozhodne, ale aj v prípade, ak sa jedno z konaní vedených na týchto súdoch z akéhokoľvek dôvodu skončí; týmto dôvodom môže byť späťvzatie návrhu, zmier, zánik nároku pre nečinnosť v konaní, smrť účastníka konania v prípade, ak ide o neprevoditeľný nárok, atď.

2. O konfliktoch konaní alebo rozsudkov

79. Považujem za potrebné jasne rozlíšiť tri prípady, ktoré môžu nastať v súvislosti

81. Po druhé konflikt môže vzniknúť medzi konaním prebiehajúcim v členskom štáte a rozhodnutím, ktoré už bolo vyhlásené v inom členskom štáte. V tomto prípade musí súd, na ktorom sa vedie konanie, na základe prekážky rozhodnutej veci vyhlásiť žalobu za neprípustnú, keďže v prípade, ak cudzie rozhodnutie možno uznať, sa žaloba stala bezpredmetnou.

82. Po tretie konflikt môže nastať medzi rozhodnutiami vydanými v rôznych členských štátoch, napríklad v prípade kumulácie právomocí. Aj keď spoločné pravidlá uznávajú a výkonu zabezpečia, aby účinky jedného rozhodnutia mali prednosť pred účinkami druhého rozhodnutia – prihládajú na práva získané účastníkom konania v jednom z členských štátov –, obe vydané rozhodnutia budú naďalej existovať. Práve v tomto štádiu sporu medzi účastníkmi konania vo veci samej bola Súdneho dvoru položená prejudiciálna otázka vo veci C-256/09, nazývanej Purrucker I.

83. Pravidlá týkajúce sa medzinárodnej litispencie podľa môjho názoru plnia dva ciele. Ako som už uviedol, ich cieľom je najmä zabrániť pozitívnemu konfliktu rozhodnutí. Ak totiž účastníci konania podajú na súdoch rôznych členských štátov návrhy, ktorých predmet a dôvod sú rovnaké a ktoré sa týkajú toho istého dieťaťa, môže to viesť k vydaniu ťažko zlučiteľných či dokonca diametrálne odlišných rozhodnutí, a teda spôsobiť právnu neistotu občanov. Riešenie spočíva v uložení povinnosti súdu, ktorý začal konať ako posledný, vzdať sa právomoci v prospech súdu, ktorý začal konať skôr, a to ešte pred vydaním súbežných rozhodnutí.

84. Tieto pravidlá majú tiež zabrániť tomu, aby účastníci konania zneužívali existenciu rôznych súdnych systémov postupom nazývaným „forum shopping“, ktorý spočíva

v tom, že účastník konania podá návrh na súde iného členského štátu, ak podľa jeho názoru hrozí, že súd, na ktorom pôvodne podal návrh, mu nevyhoví. Poznávam, že riziko postupu „forum shopping“ je obmedzené vzhľadom na kritériá právomoci týkajúce sa rodičovských práv a povinností, ktoré stanovuje nariadenie č. 2201/2003,²¹ keďže hlavné kritérium súvislosti, ktorým je miesto obvyklého pobytu dieťaťa, ťažko umožňuje podvodné praktiky s výnimkou prípadu, ak sa účastník konania následne presťahuje na dostatočne dlhú dobu na nadobudnutie obvyklého pobytu.

85. Podľa praktickej príručky k uplatňovaniu nariadenia č. 2201/2003²² a podľa jej návrhu, na základe ktorého bolo toto nariadenie prijaté,²³ sa Komisia domnievala, že prípady skutočnej litispencie sú vo veciach rodičovských práv a povinností zriedkavé, keďže dieťa má spravidla obvyklý pobyt iba v jednom členskom štáte, v ktorom majú súdy právomoc na základe všeobecného kritéria právomoci stanoveného článkom 8 uvedeného nariadenia. Podľa môjho názoru však nemožno opomenúť prípady, keď je buď ťažké určiť

21 — Inak to je v prípade nástrojov, ako je Bruselský dohovor z 27. septembra 1968, keďže mnohé súbežné dôvody právomoci, ktoré stanovuje, do veľkej miery umožňujú litispenciu.

22 — *Praktická príručka k uplatňovaniu nového nariadenia Brusel II*, zostavená útvarmi Komisie v spolupráci s európskou justičnou sieťou v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „EJS“), verzia aktualizovaná k 1. júnu 2005, s. 22, ktorá je dostupná na internetovej stránke Komisie (http://ec.europa.eu/justice_home).

23 — Dokument KOM(2002) 222 v konečnom znení, s. 11.

miesto obvyklého pobytu dieťaťa,²⁴ alebo toto miesto sa nachádza mimo územia Únie,²⁵ čo môže viesť k tomu, že zároveň založia svoju právomoc súdy viacerých členských štátov.

prihliadalo na všetkých súrodencov.²⁶ V predjednávanej veci treba obe dotknuté deti, hoci sú dvojčatá, z právneho hľadiska posudzovať rozdielne, keďže sa každé z nich nachádza v odlišnej situácii, najmä vzhľadom na to, že žijú oddelene. Nemecké súdy preto odmietli svoju medzinárodnú právomoc rozhodnúť o návrhu na priznanie práva na zverenie do osobnej starostlivosti, ktorý podala B. Purrucker²⁷, pokiaľ sa týkal dcéry S., vzhľadom na to, že sa od svojho narodenia zdržiavala v Španielsku, zatiaľ čo založili svoju právomoc, pokiaľ ide o syna M.

86. Vnútroštátny súd správne poznamenáva, že normotvorca Únie tým, že stanovil kritérium právomoci založené na mieste obvyklého pobytu dieťaťa, pripustil, aby mali viaceré súdy právomoc rozhodovať o rovnakých situáciách, ktoré sa však týkajú rôznych detí. Zdôrazňujem, že na to, aby existovala prekážka začatej veci v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, sa vyžaduje, aby sa súbežné konania týkali jedného a toho istého dieťaťa bez toho, aby sa v tejto súvislosti

B — O výklade článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003

87. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je ustanovenie článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, ktoré

24 — O taký prípad išlo vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 2. apríla 2009, A (C-523/07, Zb. s. I-2805), keďže dotknutá rodina „opustila Švédsko, aby strávila prázdniny vo Fínsku. Zostala na fínskom území a prebývala v obytných privesoch v rôznych kempingoch, pričom deti nechodili do školy“ (bod 14). Pripomínam, že kritériá na určenie obvyklého pobytu boli v tomto rozsudku stanovené takto: „okrem fyzickej prítomnosti dieťaťa v členskom štáte musia byť zohľadnené ďalšie faktory, z ktorých je možné vyvodiť, že táto prítomnosť vôbec nemá dočasný alebo príležitostný charakter a že pobyt dieťaťa odzrkadľuje istú mieru začlenenia do sociálneho a rodinného prostredia. Do úvahy treba vziať najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti a rodinné a sociálne väzby dieťaťa v danom štáte“ (bod 30 a nasl.). Pozri tiež body 38 až 52 návrhov, ktoré v tejto veci predniesla generálna advokátka Kokott.

25 — V takom prípade na základe článku 14 nariadenia č. 2201/2003 „právomoc v každom členskom štáte sa určí podľa práva tohto štátu“.

26 — Poznamenávam však, že v práve niektorých členských štátov súrodenci tvoria jeden celok, ktorý sa chráni, pokiaľ je to možné, ako celok, pričom zákonodarca ukladá súdu povinnosť zabrániť rozdeleniu súrodencov, alebo ak to nie je možné, dbať na zachovanie vzťahov medzi nimi (pozri napríklad článok 371-5 francúzskeho Občianskeho zákonníka).

27 — V rozhodnutí z 25. septembra 2007 Amtsgericht Albstadt uviedol, že uvedený návrh je nadbytočný, pretože podľa nemeckej právnej úpravy sa dieťa zveruje do osobnej starostlivosti matky. Treba uviesť, že v nadväznosti na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 3. decembra 2009 vo veci Zaunegger proti Nemecku (stažnosť č. 22028/04) Bundesverfassungsgericht (nemecký spolkový ústavný súd) nedávno vyhlásil, že článku 6 ods. 2 základného zákona odporuje skutočnosť, že podľa § 1626a a § 1672 nemeckého Občianskeho zákonníka (BGB) otec dieťaťa, ktoré sa narodilo mimo manželstva, nemôže získať právo na zverenie tohto dieťaťa do osobnej starostlivosti, ak matka dieťaťa odmietne udeliť súhlas (rozsudok z 21. júla 2010, 1 BvR 420/09).

sa týka prekážky začatej veci vo veciach rodičovských práv a povinností, uplatniteľné, ak jeden z účastníkov konania podal najprv návrh na súd, ktorým sa domáhal iba nariadenia predbežných opatrení, zatiaľ čo na súde iného členského štátu, na ktorom druhý účastník konania neskôr podal návrh na rozhodnutie s rovnakým predmetom konania, sa začalo konanie vo veci samej.

88. Na úvod poznamenávam, že podľa môjho názoru je vhodné skúmať túto otázku spoločne s dvoma ostatnými prejudiciálnymi otázkami položenými Súdnemu dvoru. S prvou otázkou ich totiž spája úzka príčinná súvislosť, z čoho vyplýva, že na základe odpovede na prvú otázku, ktorú navrhnem, nebude potrebné odpovedať na nasledujúce otázky.

1. O rozsahu žiadaného výkladu

89. Podľa môjho názoru musí byť prístup Súdneho dvora neutrálny, objektívny a nezávislý od skutkových, procesných či právnych okolností sporu vo veci samej. Okolnosti prejednávanej veci, aj keď sú veľmi špecifické alebo tragické, nemôžu byť rozhodujúce pre

riešenie veci. Najmä skutočnosť, že španielsky prvostupňový súd možno nemal právomoc podľa kritérií stanovených nariadením č. 2201/2003, by nemala viesť k porušeniu základných zásad stanovených uvedeným nariadením, akou je zásada vzájomnej dôvery,²⁸ ktorá je základom uznávania rozhodnutí vydaných v ostatných členských štátoch.²⁹

90. Okrem toho odpovede poskytnuté vnútroštátnemu súdu sa musia vzťahovať na všetky konania vo veci „rodičovských práv a povinností“ v zmysle nariadenia č. 2201/2003. Pripomínam, že článok 2 bod 7 uvedeného nariadenia vymedzuje rodičovské práva a povinnosti ako „všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky. Tento pojem zahŕňa opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom“.

28 — K tejto zásade, ktorá sa všeobecne považuje za „pilier“, pozri najmä bod 30 a nasl. návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo veci Turner (rozsudok z 27. apríla 2004, C-159/02, Zb. s. I-3565) týkajúcej sa Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968.

29 — Kontrola dodržiavania ustanovení nariadenia č. 2201/2003 týkajúcich sa kritérií právomoci prináleží vnútroštátnym súdom, ktoré rozhodujú o žalobách, pričom tieto súdy sú v prípade pochybností týkajúcich sa výkladu týchto ustanovení povinné položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku. Krajnou možnosťou je podanie žaloby o nesplnení povinnosti proti danému členskému štátu.

91. Článok 1 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 stanovuje, že toto nariadenie „sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach^[30], ktoré sa vzťahujú na nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností“. Odsok 2 tohto článku stanovuje, že uvedené záležitosti „sa môžu týkať najmä:

- a) opatrovníckeho práva a práva styku s dieťaťom;
- b) opatrovnictva, poručníctva alebo podobných inštitútov;
- c) určenia a úloh osôb alebo subjektov, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú;
- d) umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa;
- e) opatrení na ochranu dieťaťa týkajúcich sa správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa“.

30 — Pripomínam, že pojem „občianske veci“ je samostatným pojmom práva Únie, ktorý zahŕňa aj verejnoprávne opatrenia podľa vnútroštátneho práva členského štátu (rozsudok z 27. novembra 2007, C-435/06, Zb. s. I-10141, body 46 až 53). Preto môžu do pôsobnosti nariadenia č. 2201/2003 patriť správne konania, správne orgány alebo správne rozhodnutia niektorých členských štátov (pozri v tomto zmysle aj *Praktickú príručku k uplatňovaniu nového nariadenia Brusel II*, c. d., s. 8).

92. Podľa môjho názoru môže konflikt konaní, a teda aj litispendencia, nastať iba medzi konaniami týkajúcimi sa rovnakej oblasti rodičovských práv a povinností a nie medzi konaniami, ktoré sa týkajú dvoch alebo viacerých z týchto piatich oblastí.³¹ V niektorých právnych poriadkoch však môže rovnaké opatrenie zahŕňať *ex lege* viaceré aspekty rodičovských práv a povinností uvedené v tomto článku.³²

93. Z týchto ustanovení jasne vyplýva, že konania vo veci „rodičovských práv a povinností“ v zmysle nariadenia č. 2201/2003 sa môžu týkať účastníkov konania a návrhov, ktoré sú veľmi odlišné od konania na vnútroštátnom súde, ktorého predmetom je návrh rodičov na priznanie práva na zverenie ich dieťaťa do osobnej starostlivosti. V tejto súvislosti zdôrazňujem, že po prvú nositeľom rodičovských práv a povinností môže byť aj iná fyzická osoba ako otec alebo matka dieťaťa či dokonca právnická osoba, po druhej pojem „občianske veci“ Súdny dvor vymedzil široko,³³ po tretie zoznam záležitostí patriacich medzi

31 — Napríklad kombinácia konaní, ktorých predmetom je návrh na ustanovenie opatrovníka a návrh na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti, nemôže spôsobiť prekážku začatej veci, keďže ide o odlišné veci a tieto konania zjavne nemajú rovnaký dôvod a rovnaký predmet. Ťažšie je určiť, či by prekážka začatej veci mohla nastať v prípade konania o práve na zverenie do osobnej starostlivosti a konania o práve styku.

32 — Napríklad právo na zverenie do osobnej starostlivosti ako súčasť rodičovských práv a povinností môže automaticky závisieť od ustanovenia opatrovníka alebo umiestnenia dieťaťa do ústavu.

33 — Z už citovaného rozsudku A vyplýva, že „pojem „občianske veci“ [v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003] sa vzťahuje aj na rozhodnutie, ktorým sa nariaďuje okamžité prevzatie dieťaťa do starostlivosti a jeho umiestnenie mimo vlastnej rodiny, ak bolo toto rozhodnutie prijaté v rámci predpisov verejného práva týkajúcich sa ochrany detí“.

„rodičovské práva a povinnosti“ nie je taxatívny a po štvrté predmetné ochranné opatrenia sa môžu týkať tak osoby, ako aj majetku dieťaťa.³⁴ Súdny dvor by mal mať pri rozhodovaní o položených prejudiciálnych otázkach na zreteli skutočnosť, že články 19 a 21 uvedeného nariadenia možno vykladať tak, že sa vzťahujú na široký okruh prípadov.

platnosťou rozhodnúť o práve styku priznanému jednému z rodičov dieťaťa. Preto je nevyhnutné vymedziť pojmy „rovnaký predmet“ a „rovnaký dôvod“, ktoré charakterizujú prekážku začatej veci v zmysle citovaného ustanovenia.

2. O hlavných výkladových usmerneniach

94. Táto rôznorodosť dotknutých konaní má tiež vplyv na posudzovanie prekážky začatej veci vo veci rodičovských práv a povinností, ktorú upravuje článok 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, keďže z neho vyplýva, že v tejto oblasti môže nastať mnoho druhov konfliktov konaní. Uvediem niekoľko praktických príkladov možných situácií: po prvé konanie na súde, ktorý rozhoduje vo veciach starostlivosti o maloletých, týkajúce sa starostlivosti o dieťa, ktoré prebieha súbežne s konaním na súde pre rodinno-právne veci týkajúcim sa priznania práva styku starým rodičom tohto dieťaťa; po druhé predbežné konanie týkajúce sa dočasného priznania práva na jeho zverenie do osobnej starostlivosti na dobu do skončenia sociálneho šetrenia alebo psychologického vyšetrenia, zatiaľ čo v konaní týkajúcom sa toho istého dieťaťa sa má s konečnou

95. Niektoré nástroje, ktoré platili alebo ešte stále platia vo vzťahoch medzi členskými štátmi, môžu byť užitočné pri výklade ustanovení nariadenia č. 2201/2003.³⁵ Takýmto nástrojom je okrem iných nástrojov³⁶ aj Bruselský dohovor z 27. septembra 1968³⁷, ako aj nariadenie č. 44/2001, ktorým mal byť tento dohovor nahradený od 1. marca 2002³⁸. Podobnosti sa týkajú aj pojmu prekážka začatej veci.³⁹ Rodičovské práva a povinnosti

34 — Poznámam, že odôvodnenia č. 9 a 11 nariadenia č. 2201/2003 stanovujú, že na opatrenia, ktoré sa vzťahujú na majetok dieťaťa, ale ktoré sa netýkajú ochrany dieťaťa, sa nevzťahuje toto nariadenie, ale nariadenie č. 44/2001, ktoré upravuje aj výživovú povinnosť.

35 — V tejto súvislosti pozri rozsudok Purruker I, už citovaný, bod 84 a nasl.

36 — Odôvodnenie č. 3 nariadenia č. 2201/2003 uvádza, že toto nariadenie nahradilo nariadenie č. 1347/2000, ktorého obsah bol v podstate prevzatý z Bruselského dohovoru II, ktorý mal rovnaký predmet úpravy, v zmysle vysvetliviek uvedených v správe Borrás.

37 — Dohovor o právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [neoficiálny preklad] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), ktorý bol viackrát zmenený a doplnený (pozri rozsudok Purruker I, už citovaný, bod 12).

38 — K vzťahu medzi týmito dvoma nástrojmi v oblasti judikatury pozri najmä bod 28 a nasl. návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Allianz (predtým Riunione Adriatica di Sicurtà) (rozsudok z 10. februára 2009, C-185/07, Zb. s. I-663).

39 — Pozri článok 21 Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968, článok 11 nariadenia č. 1347/2000 a článok 27 nariadenia č. 44/2001.

v zmysle nariadenia č. 2201/2003 sa však týkajú osobného stavu, ktorý je výslovne vylúčený z pôsobnosti uvedených dvoch nástrojov. Prístup v oblasti majetkových práv sa nemusí vzťahovať aj na oblasť nemajetkových práv, keďže existujú rozdiely v povahe a účinkoch rozhodnutí vydaných v týchto dvoch oblastiach, ako aj v hlavných zásadách, ktoré v týchto oblastiach platia. Z osobitných zásad nariadenia č. 2201/2003, medzi ktoré patrí prvoradá význam najlepšieho záujmu dieťaťa vo veciach rodičovských práv a povinností,⁴⁰ totiž vyplývajú osobitné usmernenia, na základe ktorých výklad pojmu, akým je prekážka začatej veci, môže byť odlišný od výkladu tohto pojmu v rámci iných nástrojov.

96. Okrem toho poznamenávam, že hoci sa rozhodnutia Súdneho dvora o výklade Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968 týkajú pojmov prekážka začatej veci a predbežné opatrenia, pokiaľ viem, tieto pojmy boli v týchto rozhodnutiach vykladané samostatne a nie súčasne, čiže tieto rozhodnutia sa netýkajú prekážky začatej veci v prípade rozhodnutí o nariadení predbežných opatrení. Zdá sa, že judikatúra členských štátov tiež neposkytuje významné usmernenia, čo vyplýva najmä z malého počtu odpovedí na otázku, ktorú v tejto súvislosti výslovne položil Súdny dvor na pojednávaní.

40 — Pozri odôvodnenie č. 12 nariadenia č. 2201/2003.

97. Podľa môjho názoru treba pojem prekážka začatej veci v zmysle nariadenia č. 2201/2003 vykladať samostatne,⁴¹ čiže nie na základe názorov, ktoré sa vyskytujú v tom či onom členskom štáte, ale jednak na základe cieľov a systematiky tohto nariadenia a jednak na základe všeobecných zásad vyplývajúcich zo všetkých vnútroštátnych právnych poriadkov.⁴² Zastávam názor, že takýto prístup treba uplatniť v prípade všetkých samostatných pojmov, ktoré sú obsiahnuté v nariadení č. 2201/2003.

98. Možno tvrdiť, že pojmy procesnej povahy, ako je pojem „súd, ktorý začal konať ako prvý;“ by mali závisieť od vnútroštátnych predpisov. V tejto súvislosti však poukážem na to, že cieľom nariadenia č. 2201/2003 bolo vytvoriť spoločný systém, ktorý je nezávislý od odlišných vnútroštátnych predpisov. Článok 16 uvedeného nariadenia zjednocuje pojem začatie konania na súde prostredníctvom vymedzenia tak jeho procesných, ako aj časových vlastností. Tento článok totiž stanovuje, kedy a za akých podmienok sa konanie začína, a to bez ohľadu na ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov členských štátov. Podľa môjho názoru sa normotvorca odchýlil od judikatúry týkajúcej sa Bruselského

41 — Pozri analogicky už citovaný rozsudok Gubisch Maschinenfabrik (bod 6 a nasl.), v ktorom sa uvádza, že „pojmy použité v článku 21 dohovoru z 27. septembra 1968 na určenie prekážky začatej veci treba považovať za samostatné,“ ako aj bod 2 návrhov, ktoré v tejto veci predniesol generálny advokát Mancini. Pozri aj rozsudok z 20. januára 2005, Gruber, C-464/01, Zb. s. I-439, bod 31 a citovanú ustálenú judikatúru. K výberu medzi samostatným vymedzením a vnútroštátnym prístupom pozri najmä rozsudok zo 6. októbra 1976, Industrie Tessili Italiana Como, 12/76, Zb. s. 1473, body 10 a 11.

42 — Pozri analogicky rozsudok zo 14. októbra 1976, LTU, 29/76, Zb. s. 1541, bod 3.

dohovoru z 27. septembra 1968,⁴³ keďže stanovil pravidlo práva Únie, ktoré vymedzuje začatie konania dátumom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, na súde alebo dátumom jeho prevzatia orgánom povereným doručovaním.⁴⁴ Výber medzi týmito dvoma alternatívami závisí od noriem vnútroštátneho práva, ktoré upravujú začatie konania.

o nariadenie predbežných opatrení. Takéto rozlíšenie nevyplýva ani z článku 16 uvedeného nariadenia.

99. Článok 19 nariadenia č. 2201/2003 treba vykladať po prv⁴⁵ so zreteľom na znenie tohto ustanovenia, ako aj predchádzajúcich a nasledujúcich ustanovení tohto nariadenia. V tejto súvislosti poznamenávam, že v súvislosti s prekážkou začatej veci uvedenej v citovanom článku 19 sa nerozlišuje medzi začatím konania vo veci samej a začatím konania

100. Samotný pojem predbežné konanie sa nenachádza v nariadení č. 2201/2003, ktoré upravuje iba opatrenia vydané v „naliehavých“⁴⁶ prípadoch. Toto nariadenie však výslovne upravuje právomoc rozhodnúť „vo veci samej“ v článku 15, ktorý sa týka postúpenia veci súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci, a v článku 20, ktorý sa týka predbežných alebo ochranných opatrení vydaných v naliehavých prípadoch.

101. Pojem predbežné opatrenia, ktoré možno vydať buď v rámci uvedeného článku 20, ak sú splnené podmienky stanovené týmto článkom, alebo mimo pôsobnosti tohto článku, ak tieto podmienky nie sú splnené, nie je jasne vymedzený, čo môže viesť k výkladovým problémom vzhľadom na rôznorodosť právnych poriadkov členských štátov.⁴⁷ Tiež poukazujem na to, že článok 2 ods. 1 bod 4 nariadenia č. 2201/2003 vymedzuje „rozsudky“ v zmysle tohto nariadenia a zaraďuje do jeho pôsobnosti nielen „rozsudky“, ale aj

43 — Rozsudok zo 7. júna 1984, Zelger (129/83, Zb. s. 2397, bod 16), v ktorom sa uvádza, že „článok 21 Dohovoru treba vykladať v tom zmysle, že za „súd, ktorý začal konať ako prvý, treba považovať súd, na ktorom boli najskôr splnené podmienky, z ktorých možno vyvodit' záver o definitívnej prekážke začatej veci, pričom tieto podmienky treba posudzovať podľa vnútroštátneho práva každého z dotknutých súdov“. K rovnakému záveru smeroval vzhľadom na rôznorodosť právnych režimov upravujúcich litispendenciu v jednotlivých členských štátoch aj generálny advokát Mancini vo svojich návrhoch.

44 — K vzťahu medzi dorúčením návrhu, ktorým sa začína konanie, a prekážkou začatej veci pozri bod 68 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci Weiss und Partner (rozsudok z 8. mája 2008, C-14/07, Zb. s. I-3367).

45 — K výkladu zodpovedajúceho ustanovenia uvedeného v Bruselskom dohovore z 27. septembra 1968, ktorým je článok 21 tohto dohovoru, pozri analogicky už citovaný rozsudok Gasser (bod 70), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že treba prihliadať „tak na znenie, ako aj na systematicku a účel tohto dohovoru“. Porovnaj body 62 až 64 už citovaného rozsudku Purruker I.

46 — K tomuto pojmu pozri analogicky rozsudok z 26. marca 1992, Reichert a Kockler (C-261/90, Zb. s. I-2149, bod 34), ktorý sa týka výkladu článku 24 Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968.

47 — K tomu pozri porovnávaciu analýzu právnych úprav na internetovej stránke EJS (http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_gen_fr.htm): „Porovnanie vnútroštátnych právnych predpisov ukazuje, že takmer neexistuje všeobecná definícia predbežných a ochranných opatrení a že právne poriadky sa značne líšia.“

„uznesenia“, ktoré môže vydať súd v naliehavých prípadoch v predbežnom konaní.

právomoc, začne konanie o nariadenie naliehavých opatrení.

102. Po druhé treba článok 19 vykladať na základe jeho umiestnenia vo všeobecnej systematicke nariadenia č. 2201/2003. Rovnako ako v tomto zmysle rozhodol Súdny dvor v súvislosti s článkom 20 uvedeného nariadenia,⁴⁸ zastávam názor, že článok 19 nestanovuje kritérium právomoci vo veci samej, ale stanovuje klasifikačné kritérium alebo „kritérium uplatňovania kritérií právomoci“⁴⁹ v prípade začatia viacerých konaní a konfliktu konaní. V tejto súvislosti treba poukázať na umiestnenie uvedeného článku 19 vo vzťahu k predchádzajúcim a nasledujúcim ustanoveniam tohto nariadenia. Ustanovenia predchádzajúce tomuto ustanoveniu totiž stanovujú kritériá právomoci, zatiaľ čo nasledujúce ustanovenie, ktorým je článok 20 nariadenia č. 2201/2003, upravuje opatrenia vydané v naliehavých prípadoch. Ak by sa uvedený článok 19 týkal aj predbežných alebo ochranných opatrení upravených článkom 20, boli by upravené pred týmto článkom. Z toho možno vyvodíť, že, ako uvádzajú všetci vedľajší účastníci konania, prekážka začatej veci nemôže nastať, ak súd, ktorý by inak nemal

103. Po tretie výklad musí vychádzať z logiky vlastnej článku 19 a nariadeniu č. 2201/2003 ako celku. Je zrejmé, že zosúladené kritériá právomoci sú záväzné pre vnútroštátne súdy, keďže v opačnom prípade by vytvorený systém nemohol fungovať. Pripomínam, že podľa odôvodnenia č. 12 nariadenia č. 2201/2003, ktorého zmysel je vyjadrený v článku 8 uvedeného nariadenia, je jednou zo základných zásad tohto nariadenia zásada, podľa ktorej „kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti“. Ďalšia základná zásada sa týka časovej prednosti⁵⁰ stanovenej článkom 19 nariadenia č. 2201/2003, ktorý zakotvuje zásadu „*prior temporis*“, ktorá je tradičnou zásadou litispencie.⁵¹ Zastávam názor, že súd, ktorý začal konať ako prvý, má sám

48 — Pozri už citovaný rozsudok Purrucker I (body 60 a 61), v ktorom sa uvádza, že „článok 20 nariadenia č. 2201/2003 je posledným článkom kapitoly II tohto nariadenia, ktorá sa týka právomoci. Nie je súčasťou článkov, ktoré špecificky upravujú právomoc v oblasti rodičovských práv a povinností a ktoré tvoria oddiel 2 tejto kapitoly, ale je súčasťou oddielu 3 tejto kapitoly nazvaného „Spoločné ustanovenia“. Z umiestnenia tohto ustanovenia v rámci štruktúry nariadenia č. 2201/2003 vyplýva, že tento článok 20 nemožno považovať za ustanovenie, ktorým sa priznáva právomoc rozhodnúť vo veci samej v zmysle tohto nariadenia“.

49 — Tento výraz je analogicky prebratý z už citovanej správy Borrás, bod 55.

50 — K ustanoveniam Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968 týkajúcim sa prekážky začatej veci pozri analogicky už citovaný rozsudok Gasser (bod 47), v ktorom sa uvádza, že „procesné pravidlo obsiahnuté v článku 21 uvedeného dohovoru... jednoznačne vychádza iba z časového poradia, v akom sa začali konania na dotknutých súdoch“.

51 — Porovnaj návrh Komisie z roku 1999, na základe ktorého bolo prijaté nariadenie č. 1347/2000 [dokument KOM(1999) 220 v konečnom znení, s. 17], a už citovanú správu Borrás, body 52 a 53.

posúdiť svoju právomoc,⁵² a že jeho rozhodnutie je záväzné pre súd, ktorý začal konať ako druhý. Tento názor je v rozpore so stanoviskom, ktoré vyjadril vnútroštátny súd po tom, čo uvedený diskutabilný názor vyjadril aj Oberlandsgericht Stuttgart. Judikatúra Súdneho dvora podľa môjho názoru tiež smeruje k tomuto názoru.⁵³

3. O jednotlivých kategóriách predbežných opatrení

104. Pokiaľ ide o odpoveď na položenú otázku, ktorá sa týka uplatňovania pravidiel litispencie stanovených nariadením č. 2201/2003 v prípade začatia konania o nariadenie predbežných opatrení a iného konania vo veci samej týkajúceho sa rodičovských práv

a povinností, už citovaný rozsudok Purrucker I a návrhy, ktoré v tejto veci predniesla generálna advokátka Sharpston, poskytujú viaceré užitočné odpovede, avšak tieto odpovede sa týkajú iba predbežných opatrení, osobitne v zmysle článku 20 nariadenia č. 2201/2003, a nemajú vplyv na výklad článku 19 uvedeného nariadenia v prejednávanej veci.

105. Z uvedeného rozsudku najmä vyplýva, že treba rozlišovať na jednej strane rozhodnutia o predbežných opatreniach vrátane ochranných opatrení podľa článku 20 nariadenia č. 2201/2003 a na druhej strane predbežné opatrenia prijaté mimo rámca tohto článku. Treba teda rozlišovať na jednej strane predbežné opatrenia vydané na základe článku 20, a teda založené na kritériách stanovených týmto článkom, a na druhej strane ostatné predbežné opatrenia, ktoré môže vydať súd, ktorý dospel k záveru, že má právomoc vo veci samej podľa článkov 8 až 14 nariadenia č. 2201/2003.

52 — Pozri aj už citovanú *Praktickú príručku k uplatňovaniu nového nariadenia Brusel II* (s. 22), v ktorej sa uvádza, že „článok 19 ods. 2 stanovuje, že právomoc zásadne patrí súdu, ktorý začal konať ako prvý. Súd, ktorý začal konať ako druhý, musí prerušiť konanie a počkať, kým druhý súd nerozhodne o svojej právomoci. Ak súd, ktorý začal konať ako prvý, rozhodne, že má právomoc, druhý súd musí odmietnuť vec prejednať. Súd, ktorý začal konať ako druhý, môže v konaní pokračovať, iba ak prvý súd rozhodne, že nemá právomoc, alebo že postúpi vec podľa článku 15“.

53 — K Bruselskému dohovoru z 27. septembra 1968 pozri analogicky už citovaný rozsudok Gasser (bod 48). Pozri aj rozsudok z 27. júna 1991, *Overseas Union Insurance* a. i. (C-351/89, Zb. s. I-3317, bod 26), v ktorom sa uvádza, že „okrem prípadu, ak by súd, ktorý začal konať ako druhý, mal výlučnú právomoc stanovenú Dohovorom a najmä jeho článkom 16, článok 21 Dohovoru treba vykladať v tom zmysle, že ak je právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý, sporná, súd, ktorý začal konať ako druhý, musí prerušiť konanie, pokiaľ neodmietne vec prejednať bez toho, aby sám skúmal právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý“. V uvedenej veci generálny advokát Van Gerven poukázal na to, že „ak by sa rozhodlo inak, znamenalo by to neodôvodnený zásah druhého súdu do právomoci prvého súdu“ (bod 15 návrhov, ktoré predniesol v tejto veci).

— *Predbežné opatrenia vydané podľa článku 20 nariadenia č. 2201/2003*

106. Vzhľadom na všeobecnú štruktúru nariadenia č. 2201/2003 je podľa môjho názoru zrejmé, že prekážka začatej veci nemôže nastať v prípade kumulácie konaní týkajúcich sa jednak nariadenia predbežných alebo ochranných opatrení v nalievavých prípadoch vedených na súde, ktorý nemá

právomoc, v členskom štáte, v ktorom sa dieťa nachádza, a jednak rozhodnutia súdu, ktorý má právomoc vo veci samej. Prekážka začatej veci stanovená v článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 sa môže podľa môjho názoru týkať iba konaní o vydanie rozhodnutí súdov rôznych členských štátov, ktoré vyvozujú svoju právomoc z článkov 8 až 14 uvedeného nariadenia. Zhodujú sa na tom všetci účastníci konania, ktorí k tejto otázke predložili pripomienky.

extraterritoriálne účinky.⁵⁵ Predbežné opatrenia, ktoré spĺňajú podmienky stanovené článkom 20, totiž nie sú záväzné v ostatných členských štátoch, ale len na území členského štátu súdu, ktorý ich vydal. V dôsledku toho nemôže ísť o prekážku začatej veci v zmysle článku 19 nariadenia č. 2201/2003, ktorá by znamenala, že konanie uvedené v článku 20 nariadenia, ktoré sa začalo ako prvé, by mohlo zabrániť konaniu začatému na súde iného členského štátu, ktorý má právomoc rozhodnúť vo veci samej.

107. Podstatný právny základ⁵⁴ tohto riešenia spočíva v tom, že opatrenia vydané na základe článku 20 nariadenia č. 2201/2003 nemajú

108. Komisia na pojednávaní uviedla, že rozlišovanie medzi predbežnými opatreniami uvedenými v článku 20 nariadenia č. 2201/2003 a predbežnými opatreniami vydanými súdom, ktorý má právomoc vo veci samej, nemôže slúžiť ako kritérium uplatňovania článku 19 ods. 2 tohto nariadenia, keďže súd, ktorý začal konať ako druhý, nemôže vedieť, či sú predbežné opatrenia vydané súdom, ktorý začal konať ako prvý, založené na jednom z kritérií právomoci stanovených v článku 8 a nasl. uvedeného nariadenia. S týmto názorom sa nestotožňujem.

54 — V prospech tohto riešenia svedčia aj iné argumenty; opatrenia vydané na základe článku 20 majú totiž okrem uvedených obmedzených územných účinkov jednak obmedzené hmotnoprávne účinky, keďže odsek 1 tohto článku stanovuje, že opatrenia prijaté v naliehavých prípadoch nemajú vplyv na právomoc rozhodovať vo veci samej, ktorá môže patriť súdom iných členských štátov, a nie sú pre tieto súdy záväzné, a jednak obmedzené časové účinky, keďže odsek 2 tohto článku stanovuje, že uvedené opatrenia strácajú platnosť, len čo súd, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci samej, rozhodne, a teda už nemusí namiesto neho dočasne konať iný súd. Medzi týmito dvoma kategóriami konaní nemôže vzniknúť priamy konflikt, keďže konanie podľa článku 20 je podradené konaniu vo veci samej, aby sa zabránilo nebezpečenstvu obchádzania pravidiel právomoci. K tejto poslednej otázke pozri rozsudok Purrucker I, už citovaný, body 86 a 91.

55 — Porovnaj už citovaný rozsudok Purrucker I (bod 84 a nasl.), a body 172 až 175 návrhov, ktoré v tejto veci predniesla generálna advokátka Sharpston. Táto analýza sa týka uznávania a výkonu rozhodnutí, ale podľa môjho názoru sa vzťahuje aj na litispenciáciu. Treba totiž vychádzať z existujúcej judikatúry, čiže treba sledovať logiku tohto rozsudku.

109. Pripomínam, že článok 20 nariadenia č. 2201/2003 umožňuje súdu vydať predbežné alebo ochranné opatrenia podľa jeho vnútroštátneho práva, ktoré sa týkajú dieťaťa nachádzajúceho sa na území členského štátu tohto súdu, aj keď má právomoc vo veci samej súd iného členského štátu. Takéto opatrenie môže vydať súd alebo iný príslušný orgán vo všetkých oblastiach, ktoré patria do pôsobnosti tohto nariadenia v zmysle článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 uvedeného nariadenia. Keďže uvedený článok 20 nepredstavuje kritérium právomoci, platnosť predbežných opatrení vydaných v rámci tohto článku zanikne, len čo súd, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci samej, namiesto ktorého z časových dôvodov a z dôvodu vzdialenosti dočasne koná iný súd, prijme opatrenia, ktoré považuje za primerané.⁵⁶

110. Ako som už uviedol, článok 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 sa spravidla uplatňuje na základe námietky neprípustnosti z dôvodu litispendencie vznesenej jedným z účastníkov konania na súde, ktorý začal konať ako druhý. Nemožno však vylúčiť prípady, keď sa súd o existencii konania týkajúceho sa rodičovských práv a povinností, ktoré sa vedie v inom členskom štáte, nedozvie od samotných účastníkov konania, ale na základe informácií poskytnutých ústredným orgánom.

111. Súd členského štátu B, ktorý začne konať ako druhý, môže zistiť, že na súde členského štátu A prebieha konanie o nariadení predbežných opatrení podľa článku 20 nariadenia č. 2201/2003, na základe splnenia dvoch podmienok. Prvou podmienkou je, že dieťa alebo jeho majetok sa nachádza na území tohto členského štátu A, a druhou podmienkou je, že dieťa nemalo obvyklý pobyt v uvedenom štáte A v čase začatia konania na súde tohto štátu. Zdôrazňujem, že uvedený článok 20 sa nikdy nevzťahuje na predbežné opatrenia týkajúce sa osoby dieťaťa, ktoré sa nenachádza v členskom štáte, v ktorom sídli súd, ktorý vydáva tieto opatrenia.⁵⁷

112. V prípade, ak má dieťa obvyklý pobyt v členskom štáte B, v ktorom sídli súd, ktorý začal konať ako druhý (alebo v treťom členskom štáte), a ak sa skutočne nachádza v členskom štáte A, v ktorom sídli súd, ktorý začal konať ako prvý, na účely vydania predbežných opatrení môže súd, ktorý začal konať ako druhý, predpokladať, že ide o konanie podľa článku 20 nariadenia č. 2201/2003, okrem prípadu, ak účastník konania, ktorý vznesie námietku litispendencie, poskytne údaje, z ktorých vyplýva, že súd v členskom štáte A, ktorý začal konať ako prvý, koná na základe jednej zo skutočností zakladajúcich

56 — Pozri *Praktickú príručku k uplatňovaniu nového nariadenia Brusel II, c. d., s. 11.*

57 — Bokom ponechávam otázku naliehavých opatrení vydaných vo vzťahu k majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území tohto členského štátu.

právomoc uvedených v článkoch 9 až 12 nariadenia č. 2201/2003.⁵⁸

113. Pokiaľ ide o deti, ktorých miesto obvyklého pobytu nemožno jednoznačne určiť, majú podľa článku 13 nariadenia č. 2201/2003 právomoc súdy členského štátu, na území ktorého sa dieťa momentálne nachádza, na základe tejto skutočnosti, a preto sa článok 20 tohto nariadenia nevzťahuje na predbežné alebo ochranné opatrenia vydané týmito súdmi. To platí aj v prípade detí, ktoré majú obvyklý pobyt mimo územia Únie, pričom tento prípad upravuje článok 14 uvedeného nariadenia týkajúci sa zostatkových právomocí. Ak sa takéto dieťa nachádza na území členského štátu, vnútroštátne súdy majú právomoc, pokiaľ to vyplýva z právnych predpisov daného štátu. Medzi súdmi rôznych členských štátov teda môže vzniknúť pozitívny kompetenčný konflikt.

— *Predbežné opatrenia vydané súdom, ktorý má právomoc podľa článkov 8 až 14 nariadenia č. 2201/2003*

114. Inak treba posudzovať predbežné opatrenia, ktoré neboli vydané v naliehavých

prípadoch podľa článku 20 nariadenia č. 2201/2003, ale ktoré vydal súd, ktorý zostáva názor, že má právomoc vo veci samej podľa článkov 8 až 14 tohto nariadenia, pričom v týchto prípadoch môže nastať litispendencia. Podľa môjho názoru ide o najzložitejší aspekt problémov, na ktoré poukázal Amstgericht Stuttgart.

115. Poukazujem na to, že prvá prejudiciálna otázka sa týka konaní, ktorých predmetom je iba nariadenie predbežných opatrení, čiže „samostatných“ konaní, ako uvádza vnútroštátny súd, na rozdiel od konaní, ktorých predmetom nie je len nariadenie predbežných opatrení, ale primárne alebo subsidiárne tiež rozhodnutie vo veci samej. Podľa môjho názoru možno v tejto súvislosti rozlíšiť tri prípady. Po prvé možno navrhnúť vydanie predbežných opatrení na dobu do skončenia vyšetrenia alebo zisťovania (sociálne šetrenie, lekársko-psychologické vyšetrenie, súpis majetku, atď.) alebo určitého postupu (rodinná mediácia, odvykacie liečenie jedného z rodičov, ukončenie hospitalizácie alebo výkonu trestu odňatia slobody, atď.). Po druhé možno navrhnúť vydanie opatrení na určitú dobu alebo obmedzeného trvania (napríklad umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti na dobu jedného roka alebo ustanovenie opatrovníka až do plnoletosti dieťaťa). Po tretie možno navrhnúť vydanie predbežných opatrení na dobu, kým navrhovateľ neurobí ďalší procesný úkon, pričom príslušné vnútroštátne právo nevyžaduje podanie nového návrhu na začatie konania (tak je to zrejme aj v prípade predmetných

58 — Ku kombinácii článkov 11 a 19 nariadenia č. 2201/2003 pozri body 63 až 66 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci Rinau (rozsudok z 11. júla 2008, C-195/08 PPU, Zb. s. I-5271).

ustanovení španielskych právnych predpisov v prejednávanej veci).

aby súd iného členského štátu mohol rozhodnúť vo veci samej, ak súd členského štátu, ktorý má právomoc vo veci samej a začal konať skôr, vydal predbežné opatrenia.

116. Vzhľadom na znenie ustanovení nariadenia č. 2201/2003 a najmä článku 19 ods. 2 sa nerozlišuje medzi rozhodnutiami, ktoré vydá súd, ktorý má právomoc vo veci samej, dočasne, čiže na určitú dobu, a jeho konečnými rozhodnutiami vydanými na neurčitú dobu, ktorá sa však môže skončiť, ak nastane nová skutočnosť odôvodňujúca zmenu opatrení týkajúcich sa výkonu rodičovských práv a povinností.

117. Vzhľadom na účel článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 a na rozdiel od postupu podľa článku 20⁵⁹ je logické, ak súd, ktorý má právomoc vo veci samej a ktorý vydal predbežné opatrenie týkajúce sa rodičovských práv a povinností k dieťaťu, nevydá len takéto predbežné opatrenie a sám následne vydá aj konečné alebo „komplexné“ rozhodnutie, keďže najlepší záujem dieťaťa vyžaduje, aby bola jeho situácia upravená čo najstabilnejšie a aby o nej rozhodoval ten istý súd, čiže súd, ktorý vydal predbežné opatrenia, aby sa zabránilo rozdielnym prístupom. Prostredníctvom pravidla litispendencie teda treba zabrániť tomu,

118. Pokiaľ ide o koncepciu jednotnosti konania, boli prednesené dve protichodné stanoviská: jednak stanovisko českej, španielskej a francúzskej vlády, podľa ktorého prekážka začatej veci nastáva vzhľadom na to, že predbežné opatrenia a rozhodnutie vo veci samej tvoria jeden celok, a jednak stanovisko nadvrhovateľky vo veci samej, nemeckej vlády a Komisie, podľa ktorého rozhodnutie o nariadení predbežných opatrení je samostatným rozhodnutím, ktoré je odlišné od rozhodnutia, ktoré bude vydané vo veci samej, a jeho vydaním sa konanie končí. Na podporu tejto druhej teórie, ktorá sa odchyľuje od existujúcej judikatúry týkajúcej sa výkladu Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968, uvedené subjekty poukazujú na požiadavky právnej istoty a rýchlosti konania, ako aj na snahu uprednostniť súd, ktorý je k dieťaťu geograficky čo najbližšie.

119. Ako uvádza vnútroštátny súd, z prvého právneho názoru, podľa ktorého „predbežné konanie, v spojení s konaním o neskôr podanom návrhu vo veci samej, predstavuje jeden procesný celok“, vyplýva, že „konanie týkajúce sa práva na zverenie syna účastníkov konania [M.] do osobnej starostlivosti sa začalo na španielskom súde v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 nie v januári 2008, ale už 28. júna 2007“.

59 — Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston v už citovanej veci Purrucker I (bod 131).

120. V niektorých členských štátoch by bolo nepriradené snažiť sa rozlišovať medzi predbežnými rozhodnutiami, ktoré pred rozhodnutím vo veci samej vydá súd, ktorý má právomoc vo veci samej, a konečnými rozhodnutiami vydanými týmto súdom, keďže tieto rozhodnutia tvoria jednu a tú istú vec, a to až kým sa úplne nerozhodne o všetkých aspektoch sporu prejednávaného týmto súdom, a teda až kým tento súd nevyčerpá svoju právomoc.

121. Článok 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 nerozlišuje kategórie rozhodnutí. Použije sa teda, ak majú dva súde súčasne právomoc vo veci samej podľa článkov 8 až 14 tohto nariadenia bez ohľadu na to, čoho sa navrhovatelia domáhajú (vydanie predbežného opatrenia alebo konečného rozhodnutia), a bez ohľadu na trvanie účinkov rozhodnutia, ktorého sa navrhovatelia domáhajú (obmedzená alebo neobmedzená časová účinnosť) na týchto súdoch. Rozhodujúce je vznikajúce riziko vydania rozhodnutí, ktoré nebudú súčasne vykonateľné, pričom toto riziko sa môže prejaviť na konci týchto konaní.⁶⁰

122. Rozhodujúci význam má definícia „konaní s rovnakým predmetom konania“ v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, pričom treba uviesť, že predmet konania sa posudzuje ku dňu začatia konania na súde podľa článku 16 tohto nariadenia bez ohľadu na neskorší vývoj konania.

60 — Napríklad ak v prípade rodičov, ktorí žijú oddelene, súd zveril dieťa do osobnej starostlivosti matky a iný súd ho zveril do osobnej starostlivosti otca, tieto rozhodnutia budú v praxi nezlučiteľné, aj keď bolo jedno z nich vydané iba dočasne.

V tejto súvislosti pripomínam, že je vhodné porovnanie s rozhodnutiami Súdneho dvora vo veci výkladu zodpovedajúcich ustanovení Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968, ktoré sa týkajú prekážky začatej veci, a že prípadné osobitosti vnútroštátnych procesných predpisov platných v dotknutých členských štátoch nie sú v tomto smere relevantné.⁶¹

4. O praktickom uplatňovaní pravidiel vymedzených nariadením č. 2201/2003 v prípade prekážky začatej veci

123. Vzhľadom na ťažkosti vnútroštátneho súdu so získaním nevyhnutných informácií, ktoré by mu umožnili posúdiť, či v Španielsku prebiehalo konkurujúce konanie, v prejednávanej veci by som chcel navrhnúť, aby Súdny

61 — Pozri analogicky už citovaný rozsudok Tatry, (bod 39 a nasl.), v ktorom sa uvádza, že „v zmysle článku 21 Dohovoru ‚dôvod‘ zahŕňa skutkový stav a právne normy, na základe ktorých navrhovateľ uplatňuje svoj nárok... Pokiaľ ide o ‚predmet‘ v zmysle tohto článku 21, spočíva v tom, čoho sa navrhovateľ domáha“. Pozri aj bod 19 návrhov, ktoré v tejto veci predniesol generálny advokát Tesouro. V bode 14 a nasl. už citovaného rozsudku Gubisch Maschinenfabrik sa navyše uvádza, že „hoci nemecké znenie článku 21 výslovne nerozlišuje medzi pojmami ‚predmet‘ a ‚dôvod‘, treba ho chápať rovnako ako všetky ostatné jazykové verzie, ktoré tieto pojmy rozlišujú“. V rozsudku z 8. mája 2003, Gantner Electronic (C-111/01, Zb. s. I-4207), Súdny dvor uviedol, že „pri posudzovaní otázky, či majú dva návrhy podané v konaniach medzi tými istými účastníkmi na súdoch rôznych zmluvných štátov rovnaký predmet, treba zohľadniť výlučne nároky uplatnené navrhovateľom, a nie dôvody obrany uplatnené odporcom“.

dvor zväzil možnosť vytvorenia pravidla sudcovského práva, ktoré by umožňovalo čo najviac eliminovať problémy súvisiace s výmenou informácií o konaniach a právnych predpisoch medzi súdmi členských štátov.

124. Ak sa súd, ktorý začal konať ako druhý, dozvie, že na súde iného členského štátu zrejme prebieha iné konanie vo veci samej,⁶² podľa článku 19 nariadenia č. 2201/2003 je povinný zisťovať, či skutočne prebieha takéto konanie, a tiež je povinný zistiť rozsah tohto konania, čiže tak jeho predmet, ako aj jeho dôvod. Dotknutý súd by mal podľa môjho názoru podniknúť tieto kroky: mal by sa pokúsiť nadviazať kontakt so súdom, ktorý začal konať ako prvý, s ústredným orgánom daného členského štátu a prípadne aj s príslušným vnútroštátnym súdom prostredníctvom EJS. Mali by s ním aktívne spolupracovať aj účastníci konania, najmä ten z účastníkov konania, ktorý vzniesol námietku litispendencie a má záujem na poskytnutí užitočných informácií na preukázanie, že súd, ktorý začal konať ako prvý, môže vydať rozhodnutie nezlučiteľné s rozhodnutím, ktoré má vydať súd, ktorý začal konať ako druhý.

125. Súdny dvor by teda mohol účelne rozhodnúť, že vnútroštátne súdy, ako aj ústredné orgány, sú povinné spolupracovať tak, že poskytnú súdom iných členských štátov na

základe ich žiadosti všetky užitočné informácie týkajúce sa konaní vedených na týchto súdoch, a to v primeranej lehote. Súd, ktorý začal konať ako druhý, totiž síce musí z úradnej moci prerušiť konanie, ale nemôže čakať na vyžiadané informácie o existencii prekážky začatej veci neprimerane dlho, pretože by to predstavovalo odopretie spravodlivosti. Hoci článok 19 nariadenia č. 2201/2003 nestanovuje lehotu na poskytnutie odpovede súdu, ktorý začal konať ako prvý, vzhľadom na to, že najlepší záujem dieťaťa vyžaduje rýchle rozhodnutie, považujem za potrebné stanoviť určitú lehotu.

126. V nadväznosti na otázku Súdneho dvora položenú na pojednávaní Spolková republika Nemecko, poukazujúc na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, navrhla stanoviť šesťmesačnú lehotu. Podľa môjho názoru pravidlo zakotvené v článku 9 nariadenia č. 2201/2003, ktoré upravuje zachovanie právomoci pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa počas troch mesiacov, by sa mohlo analogicky použiť ako východisko pre stanovenie primeranej lehoty.⁶³ Súdny dvor by teda mohol rozhodnúť, že ak sa vyžiadané informácie neposkytnú v lehote troch mesiacov od prijatia žiadosti príslušným súdom alebo ústredným orgánom a ich poskytnutie nebráni náležite odôvodnená prekážka spôsobená

62 — Poznámam, že na situáciu, keď má jeden zo súdov, ktorých sa týka konflikt konaní, sídlo v treťom štáte, sa nevzťahuje článok 19 nariadenia č. 2201/2003, ale iné pravidlá medzinárodnej litispendencie.

63 — Pripomínam, že ešte kratšia lehotu je stanovená v článku 15 ods. 5 uvedeného nariadenia, ktorý stanovuje, že súdy môžu v prípade postúpenia veci súdu iného členského štátu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci, prijať právomoc do šiestich týždňov od podania návrhu.

zásahom vyššej moci, súd, ktorý začal konať ako druhý, je oprávnený z tejto nečinnosti vyvodiť záver, že v inom členskom štáte súčasne neprebíha iné konanie v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003.⁶⁴

čiže zistiť, na akom právnom základe tento iný súd založil svoju právomoc.⁶⁶ Vyplýva to z jednej zo základných zásad systému vytvoreného nariadením č. 2201/2003, konkrétne zo zásady vzájomnej dôvery medzi súdnymi orgánmi členských štátov. Ako vyplýva z odôvodnenia č. 2 nariadenia č. 2201/2003, táto zásada je základným kameňom vytvorenia skutočného justičného priestoru.⁶⁷

127. Ako som už uviedol, právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý, musí stanoviť tento súd, pričom na rozdiel od stanoviska, ktoré vyplýva z rozhodnutia Oberlandesgericht Stuttgart zo 14. mája 2009, súd, ktorý začal konať ako druhý, túto právomoc nemôže skúmať.⁶⁵ Súd, ktorý začal konať ako druhý, nemôže skúmať, či bolo rozhodnutie o právomoci z hľadiska skutkových okolností odôvodnené, keďže toto rozhodnutie je záväzné na území ostatných členských štátov, aj keď súd, ktorý má právomoc vo veci samej, rozhoduje iba predbežne. Stotožňujem sa s názorom českej vlády, podľa ktorého uvedený súd môže nanajvýš vykonať formálne overenie,

C — O druhej a tretej otázke

128. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či sa ustanovenie článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 týkajúce sa prekážky začatej veci použije aj vtedy, ak rozhodnutie vydané v samostatnom konaní o predbežnom opatrení v jednom členskom štáte nemožno v zmysle článku 21 nariadenia č. 2201/2003 v druhom členskom štáte uznať. Vnútroštátny súd súhrnne uvádza, že

64 — Situácia v prejednávanej veci je odlišná od situácie posudzovanej v už citovanom rozsudku Gasser, v ktorom Súdny dvor rozhodol, že „článok 21 Bruselského dohovoru [z 27. septembra 1968] treba vykladať v tom zmysle, že sa od jeho ustanovení nemožno odchýliť, ak konania na súdoch zmluvného štátu, v ktorom sídli súd, ktorý začal konať ako prvý, vo všeobecnosti trvajú neprimerane dlhú dobu“ (bod 73). Prístup, ktorý navrhujem, totiž po prvé nie je všeobecný, ale kauzistický, po druhé neodporuje zásade vzájomnej dôvery, keďže súd, ktorý začal konať ako druhý, môže ďalej konať iba v prípade, ak súd, ktorý začal konať ako prvý, neodpovie, a po tretie jeho cieľom je zabezpečenie právnej istoty účastníkov konania, keďže sa v krátkej lehote dozvedia o existencii prípadnej prekážky začatej veci.

65 — V tomto zmysle sa vyjadrila aj generálna advokátka Kokott v súvislosti s článkom 19 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, pričom uviedla, že „súd, ktorý začal konať ako druhý, nemôže v konaní pokračovať len preto, že má za to, že súd, ktorý začal konať ako prvý, nemá právomoc“ [bod 31 návrhov, ktoré predniesla vo veci Hadadi (rozsudok zo 16. júla 2009, C-168/08, Zb. s. I-6871)]. Zastávam názor, že súd je v každom prípade povinný z úradnej moci prerušiť konanie, ale nie apriórne odmietnuť svoju právomoc.

66 — Porovnaj bod 75 už citovaného rozsudku Purrucker I. Súd, ktorý má odmietnuť vykonávať právomoc, totiž nemôže skúmať právomoc, keďže podľa článku 24 nariadenia č. 2201/2003 by nemohol skúmať právomoc vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré má vydať súd iného členského štátu, ak by bolo toto rozhodnutie vydané a predložené tomuto súdu na účely jeho výkonu.

67 — Pozri rozsudok Purrucker I, už citovaný, bod 71 a nasl. V tejto súvislosti by som chcel uviesť poznámku týkajúcu sa povinnosti súdov členských štátov, ktorá je vyjadrená v bode 76 uvedeného rozsudku, výslovne odôvodniť svoju medzinárodnú právomoc vo veci samej uvedením jednej zo skutočností zakladajúcich právomoc stanovených v článkoch 8 až 14 tohto nariadenia. Poznávam, že v praxi súd zriedka uvedie takéto odôvodnenie z úradnej moci, ak účastníci konania nevzniesli námietku nedostatku právomoci alebo ak sporný cudzí prvok v čase začatia konania neexistoval.

skutočnosť, že rozhodnutie o predbežnom opatrení možno podľa posledného uvedeného článku uznať, môže byť z právneho hľadiska relevantná pre zodpovedanie prvej položenej otázky.

129. V už citovanom rozsudku Purruker I Súdny dvor totiž výslovne uviedol, že „ustanovenia článku 21 a nasl. nariadenia [č. 2201/2003] sa neuplatňujú na predbežné opatrenia v oblasti práva na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti, spadajúce pod článok 20 uvedeného nariadenia“.⁶⁸

130. Podľa môjho názoru treba, ako som uviedol v odpovedi na prvú otázku, rozlišovať medzi predbežnými opatreniami podľa článku 20 nariadenia č. 2201/2003, ktoré podľa citovanej judikatúry Súdneho dvora nemožno uznať, a predbežnými opatreniami vydanými súdom, ktorý má právomoc vo veci samej podľa článku 8 a nasl. tohto nariadenia, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia článku 21 a nasl. tohto nariadenia, a teda možno ich uznať a vykonať rovnako ako všetky rozhodnutia vydané súdom, ktorý má právomoc vo veci samej, a to bez ohľadu na povahu návrhu. Nie je totiž rozhodujúce, či má súd, ktorý má právomoc vo veci samej, vydať predbežné rozhodnutie alebo konečné rozhodnutie.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že článok 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003 sa má vzťahovať len na túto druhú kategóriu opatrení.⁶⁹

131. Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či „je začatie konania, ktoré sa začalo na súde členského štátu vo veci samostatného predbežného opatrenia, rovnocenné s konaním, ktoré sa začalo vo veci samej v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, ak podľa vnútroštátneho procesného práva tohto členského štátu musí byť na zabránenie negatívnym procesnoprávnym následkom následne – v priebehu určitej lehoty – podaný návrh na začatie konania vo veci samej“. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa uvádza, že cieľom tejto otázky „je určiť, či je prípadné rovnaké zaobchádzanie s oboma konaniami opodstatnené na základe analógie“.

132. Podľa môjho názoru je odpoveď na túto otázku bezpredmetná vzhľadom na mnou navrhnutú odpoveď na prvú otázku, z ktorej vyplýva, že osobitosti vnútroštátnych procesných predpisov platných v členskom štáte – v prejednávanej veci osobitosti právnej úpravy platnej v Španielsku na rozdiel od právnej úpravy platnej v Nemecku⁷⁰ – nemajú vplyv na posudzovanie existencie prekážky začatej veci v zmysle článku 19 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003.

68 — Výrok už citovaného rozsudku. Súdny dvor však uviedol, že „skutočnosť, že na opatrenia spadajúce pod článok 20 nariadenia č. 2201/2003 sa neuplatňuje systém uznávania a výkonu stanovený týmto nariadením, však nebráni akémkoľvek uznaniu a výkonu týchto opatrení v inom členskom štáte, ako uviedla generálna advokátka v bode 176 svojich návrhov. Možno totiž použiť iné medzinárodné nástroje a iné vnútroštátne právne úpravy, ale pod podmienkou rešpektovania uvedeného nariadenia“ (bod 92).

69 — Pozri v tomto zmysle bod 169 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston v už citovanej veci Purruker I: „samotná skutočnosť, že súd koná iba na základe článku 20, znamená, že jeho právomoc *nemôže* byť určená na účely článku 19, takže konanie na tomto súde nevedie k uplatneniu pravidiel litispendencie“.

70 — Podľa informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, možno podľa nemeckého práva predbežné opatrenia vydať, iba ak bol podaný návrh vo veci samej, zatiaľ čo podľa španielskeho práva možno zrejme podať samostatný návrh na vydanie predbežných opatrení.

VII — Návrh

133. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálne otázky, ktoré položil Amtsgericht Stuttgart, odpovedal takto:

Keďže predbežné alebo ochranné opatrenia týkajúce sa dieťaťa, ktoré sa nachádza na území členského štátu, vydané súdom so sídlom v tomto štáte, ktoré sú upravené článkom 20 nariadenia (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, nie sú právne záväzné mimo územia tohto členského štátu, a teda ich nemožno uznať v inom členskom štáte v zmysle článku 21 uvedeného nariadenia, nespôsobujú ani prekážku začatej veci v zmysle článku 19 ods. 2 tohto nariadenia, ktorou by boli viazané súdy ostatných členských štátov, na ktorých sa začne konanie týkajúce sa rodičovských práv a povinností k tomu istému dieťaťu.

Naproti tomu konanie vedené na súde, ktorý odvodzuje svoju právomoc z ktoréhokoľvek z článkov 8 až 14 tohto nariadenia a ktorý začne konať ako prvý vo veci týkajúcej sa rodičovských práv a povinností k dieťaťu v zmysle článku 1 ods. 1 a 2 článku 2 bodu 7 uvedeného nariadenia, bez ohľadu na označenie konania podľa vnútroštátnych právnych predpisov platných v dotknutých členských štátoch a bez ohľadu na to, či sa navrhovateľ domáha vydania predbežného opatrenia na určitú alebo neurčitú dobu, bráni tomu, aby súd iného členského štátu rozhodoval o návrhu s rovnakým predmetom a rovnakým dôvodom, ktorý sa týka rovnakého dieťaťa, kým súd, ktorý

začal konať ako prvý, nepotvrdí svoju právomoc alebo kým sa konanie na tomto súde z akéhokoľvek dôvodu neskončí, vrátane prípadu, ak jeden z účastníkov konania neurobí procesný úkon, ktorý sa vyžaduje, aby súd, ktorý začal konať ako prvý, podľa práva členského štátu, v ktorom sídli, mohol rozhodnúť vo veci samej.